

UNIVERZA V LJUBLJANI
TEOLOŠKA FAKULTETA

Tadeja Golob

NOVA EVANGELIZACIJA KOT IZZIV ZA KATEHETA
DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI

TEOLOŠKA FAKULTETA

UNIVERZITETNI ENOPREDMETNI PROGRAM TEOLOGIJA

Tadeja Golob

NOVA EVANGELIZACIJA KOT IZZIV ZA KATEHETA

DIPLOMSKO DELO

Mentor: doc. dr. Andrej Šegula

Ljubljana, 2016

ZAHVALA

Zahvaljujem za pomoč pri izdelavi diplomskega dela mentorju doc. dr. Andreju Šegulu s katedre za pastoralno in oznanjevalno teologijo.

Prav tako se zahvaljujem tudi vsem trem intervjuvanim katehetom (Martin Golob, Ema Alič in Sara Smodiš), ki so mi velikodušno ponudili pomoč ter vestno in z vso odgovornostjo odgovorili na zastavljena vprašanja.

Nazadnje se moram zahvaliti tudi družini, ki mi je ves čas študija, še zlasti v času pisanja diplomskega dela, stala ob strani in me podpirala.

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

DNC = družbeni nauk Cerkve

e = evangelizacija

k. = kateheza

Kth. = katehet

Nz = Nova zaveza

RdC = Rinovamento della catechesi (1970)

Rel. p. = religiozni pouk

SPK = Splošni pravilnik za katehezo

Sp = Sveto pismo

KAZALO

ZAHVALA.....	II
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV.....	V
KAZALO	VI
UVOD	1
1. ZGODOVINA IN EVANGELIZACIJA.....	3
1.1 SVETOPISEMSKA ZGODOVINA – JEZUS KRISTUS: PRVI KATEHET.....	3
1.2 POLOŽAJ V PRVI CERKVI.....	4
1.3 KATEHET V RAZLIČNIH ZGODOVINSKIH POLOŽAJIH	5
1.4 EVANGELIZACIJA	5
1.4.1 PRVA EVANGELIZACIJA	8
1.4.2 JEZUS – PRVI IN NAJVEČJI EVANGELIZATOR.....	9
1.4.3 NOVA EVANGELIZACIJA	10
2. KATEHETIKA	12
2.1 NALOGA KATEHETIKE	12
2.2 CILJI IN VSEBINE KATEHETIKE.....	12
3. KATEHEZA.....	14
3.1 POMEN IZRAZA KATEHEZA	14
3.2 KATEHEZA – VZGOJA ZA VERO	15
4. USPOSABLJANJE ZA KATEHETSKO SLUŽBO.....	16
4.1 KATEHETSKO USPOSABLJANJE.....	16
4.1.1 NAMEN KATEHETSKEGA USPOSABLJANJA.....	17
4.1.2 CILJI KATEHETSKEGA USPOSABLJANJA.....	18
4.1.3 MERILA KATEHETSKEGA USPOSABLJANJA	20
4.2 ORGANIZACIJA KATEHEZE.....	20

4.3 TEOLOŠKO DOKTRINALNO, ANTROPOLOŠKO IN METADOLOŠKO USPOSABLJANJE	21
5. KATEHET	23
5.1 KATEHET VZGOJITELJ	23
5.2 KATEHET VEROUČITELJ.....	24
5.3 NALOGE KATEHETA	26
5.4 VLOGA KATEHETA	28
5.5 JEZIK KATEHETA.....	29
5.6 KATEHETSKA NAČELA	30
6. OSEBNOST KATEHETA	31
6.1 ŽIVLJENJSKI STAN KATEHETA	32
6.1.1 KATEHET LAIK	32
7. DUHOVNO ŽIVLJENJE KATEHETA	35
8. KVALITETE KATEHETA	36
8.1 POSLANSTVO.....	36
8.2 POKLICANOST IN VLOGA OZNANJEVALCA	37
9. KREATIVNOST KATEHETA	39
9.1 METODIKA IN PRIPOMOČKI.....	39
9.2 MOTIVACIJA	41
9.3 PROBLEMI Z MOTIVACIJO PRI NOVI EVANGELIZACIJI	42
10. OSEBNE IZKUŠNJE S KATEHIZIRANJEM	43
Hospitacija	43
SKLEP	45
POVZETEK.....	47
KLJUČNE BESEDE.....	48
SUMMARY	49
KEY WORDS.....	50

REFERENCE	51
PRILOGE: INTERVJU	i

UVOD

Skozi celoten študij sem na podano snov fakultete gledala skozi oči laičnega teologa. Dokaj hitro sem spoznala, da se način življenja in razmišljanja duhovnikov in redovnikov razlikuje od laiškega. Kot laičen teolog sem pri vseh predmetih ves čas študija iskala vzporednice z laiškim načinom življenja in kakšen doprinos ima lahko laik pri posamezni veji teologije. Vse dokler nisem začela obiskovati predmeta katehetika, sem se počutila nekoliko izgubljeno ali celo nekoristno. V katehetiki sem najbolj začutila svoje poslanstvo kot kristjanka. Bolj kot sem to vedo spoznavala, bolj sem ugotavljala njeno kompleksnost in zapletenost. V nekem trenutku mi je bila dana možnost, da se tudi sama preizkusim kot katehetka. Izkušnja katehiziranja je moje razmišljanje o katehezi in katehiziranju postavila na drugačno, predvsem pa novo raven. Ugotovila sem, da je katehza v današnjem času precej drugačna in težje izvedljiva kakor v preteklosti. Kateheti dandanes so na veliko težji preizkušnji. S pomočjo hospitacij pri predmetu katehetika sem začela razmišljati o novi evangelizaciji, njenemu pomenu in odnosu do katehiziranja. Kakor je razvidno iz naslova naloge, se mi zdi nova evangelizacija izziv za kateheta. V nalogi me je zanimalo, kako oziroma na kakšen način se kateheti lotevajo te težke naloge.

Pred pregledom literature sem najprej sestavila vprašanja, ki so me zanimala o katehiziranju. K sodelovanju sem povabila tri katehete iz različnih življenjskih stanov (duhovnika, redovnico in laika). Vsem trem sem postavila ista vprašanja, ki sem jih kasneje uporabila pri primerjavi teoretičnega dela naloge s praktičnim. Njihovi odgovori bodo pokazali, ali so odstopanja od teorije in kakšna so. Videli bomo tudi ali so razlike med njimi in kakšne, in če so, ali so zaradi osebnostnih razlik in življenjskega stanu.

Za lažje razumevanje teme diplomske naloge sem se v prvih poglavjih najprej dotaknila zgodovine položaja kateheta in pojma evangelizacije. Sledi razlaga posameznih pojmov (katehetika, kateheza), ki jih glede na izbrano temo nisem mogla zanemariti. Da bi lahko govorili o katehetu in kakšen izziv je zanj nova evangelizacija, sem eno poglavje posvetila usposabljanju za katehetsko službo. Razloženo je samo usposabljanja kateheta, njegov namen, cilji, merila in sama organizacija kateheze. O katehetu govorim

v številnih podpoglavjih. Razložila sem razliko med katehetom vzgojiteljem in katehetom veroučiteljem. Pomembno podpoglavje je naloga in vloga kateheta. Dotaknila sem se tudi jezika, ki ga uporablja, in katehetskih načel. Sledijo poglavja, ki se mi zdijo naj pomembnejša in skozi katera sem najbolj vpletla odgovore intervjuvanih katehetov kot praktično primerjavo s teorijo. V poglavju »osebnost kateheta«, kjer so predstavljeni življenjski stanovi katehetov, sem največji poudarek dala laičnemu katehetu. Samo z njim se namreč lahko osebno poistovetim in najlažje primerjam svoje izkušnje (zadnje poglavje). Med pisanjem in razmišljanjem o katehetu, sem ugotovila, da so zelo pomemben vidik njegovega duhovnega življenja njegove kvalitete (poslanstvo, poklicanost) in njegova kreativnost, ki se kaže v metodiki in uporabi pripomočkov ter sposobnosti motivacije. Zaključila sem s poglavjem osebnih izkušenj s katehiziranjem, ki so glavni razlog za nastanek tega diplomskega dela.

1. ZGODOVINA IN EVANGELIZACIJA

Že od samega začetka je prvenstvena in osrednja naloga Cerkve oznanjevanje Kristusovega evangelija. Vloge oznanjevanja se je zavedal že Pavel: v 1 Kor 1,17 pravi, da ga Kristus ni poslal krščevat, ampak oznanjat evangelij. Ker (prva) evangelizacija ni vedno nujno uspešna, govorimo danes o novi evangelizaciji, ki jo najpogosteje izvaja katehet. Prek njih si Cerkev prizadeva, da bi krščansko oznanilo prišlo do čim več ljudi – katehizirancev. Tudi skozi celotno Novo zavezo najdemo primere ljudi, poklicane s strani Boga, ki so že na neki način evangelizirali. Vsi ti ljudje s svojim načinom življenja nakazujejo, da so Boga osebno doživeli. Nagovor Boga je na njih imel neverjeten učinek, saj so pustili vse, kar so imeli ali načrtovali v svojih življenjih, in se posvetili hoji za Jezusom. Citat »Iščite naprej Božje kraljestvo in vse drugo vam bo navrženo.« (Lk 12,31) je postal njihovo življenjsko poslanstvo. Gre za nagovor osebne zgodovine, ki je vpeta v celotno zgodovino sveta.

1.1 SVETOPISEMSKA ZGODOVINA – JEZUS KRISTUS: PRVI KATEHET

Najboljši dokaz in primer, ki nam predstavi Jezusa Kristusa kot prvega kateheta in nosilca prve evangelizacije, je svetopisemski citat: »Pojdite po vsem svetu in naredite vse narode za moje učence.« (Mt 28,19) Dvanajsteri so se zavedali, da se bo Jezusova beseda lahko širila le, če bodo dosledno živeli svojo vero. V njihovi skupnosti so se s časoma razvile službe, kjer je imel vsak svoje mesto in naloge. Temu naročilu so se čutili zavezani, vsebina naročila je bila namreč povsem jasna.

V poslanstvu Jezusa Kristusa najdemo teološke osnove kateheze. V Stari zavezi Bog govori po prerokih, v Novi zavezi pa po Jezusu Kristusu: »V teh dneh poslednjega časa pa nam je spregovoril po Sinu. Njega je postavil za dediča vsega in po njem je tudi vse

ustvaril.« (Heb 1,2) Beseda je postala dejanje, skozi učlovečenje ugotovimo, kako besede in odrešitveno dejanje postaneta eno. K bistvu odrešenjskega poslanstva Jezusa Kristusa spada tudi poučevanje, zato je Jezus Kristus prvi katehet »V prvi knjigi sem poročal, Teofil, o vsem, kar je Jezus delal in učil.« (Apd 1,1).

1.2 POLOŽAJ V PRVI CERKVI

Po judovski navadi so o postavi poučevali že otroke (prim. 2 Mz 13,3–16; Ps 78,3–7). To nalogo je prevzelo tudi mlado krščanstvo. To ni bilo težko, saj so bila vsa gospodova slavja sprva v zasebnih hišah. Cerkev je bila zelo povezana z župnijskim občestvom, ki je bil nosilni steber verskega življenja in izročila. Za uvajanje v krščansko življenje je skrbel z bogoslužnim slavljem in razlago svetopisemskega sporočila (2Tim 3,15). Prav poseben pomen v skupnosti pa je imela udeležba otrok, mladostnikov in na novo spreobrnjenih odraslih. Vzgojni nasveti so izhajali iz helenističnega kulturnega kroga. Temelj katehetike je bilo misijonsko naročilo, ki smo ga že omenili: »Pojdite torej in naredite vse narode na moje učence.« (Mt 28,19) Želja in cilj sta bila, da bi vsi postali kristjani po načinu življenja, povezani z Jezusom Kristusom, pripravljeni hoditi za njim. (Povzeto po: Škrabl 2002, 7) Po dvanajsterih je Jezus Kristus dal isto pravico in naloge tudi Cerкви: obljubil ji je, da bo z njo vse dni do konca sveta. Katehetskega poslanstva se je Cerkev zavedala že od samega začetka: kot nam kažejo Apostolska dela, so že v prvi Cerкви poskušali združevati besedo in dejanje.

1.3 KATEHET V RAZLIČNIH ZGODOVINSKIH POLOŽAJIH

»V prvotnih krščanskih občestvih je bil kth. predvsem *učitelj*, podkovan v Sv. pismu, sposoben brati in razlagati vsakdanje življenje v luči Jezusovega življenja in velikonočnega dogodka. V nekdanjem – katehumenatu je kot odrasel kristjan spremljal skupino katehumenov pri pripravi na zakramente krščanskega uvajanja. Poučeval jih je in jih uvajal v liturgična opravila in karitativno delo. Po tridentinskem koncilu postane kth. predvsem *učitelj nauka*, ki ima nalogo, vtisniti v spomin "učencem" razodete resnice, razložiti katekizemska vprašanja in braniti resnico pred zmoto.« (*Katehetsko-pedagoški leksikon* 1992, 273–274)

Dandanes se čuti potreba po katehetih, ki bodo evangelizirali in izvajali novo evangelizacijo. Ti bodo morali znati v katehizirancih znova utemeljiti vero in jo osvetliti v neverujočih. Vzgajati bodo morali katehizirance, sposobne občestvenega sodelovanja.

1.4 EVANGELIZACIJA

Splošni pravilnik za katehezo o evangelizaciji pravi, da Cerkev biva zato, da oznanja evangelij, kar pomeni, da prinaša veselo oznanilo v vse plasti človeštva. S tem vplivom oznanila od znotraj spreminja in prenavlja človeštvo. Misijonsko naročilo Jezusa Kristusa ima različne in med seboj tesno povezane vidike: oznanjevanje, pričevanje, poučevanje, zakramenti, ljubezen do bližnjega in sprejem med učence. Ti vidiki so poti in sredstva za posredovanje evangelija in so hkrati prvine evangelizacije. (Povzeto po: *Splošni pravilnik za katehezo* 1998, 46)

Evangelizirati pomeni oznanjati evangelij v neki kulturi ali nekemu narodu. Vir za evangeliziranje je Jezusova prilika o sejalcu, ki je sejal seme Božje besede.

»Tisti dan je šel Jezus iz hiše in sédel ob jezero. Pri njem so se zbrale velike množice, tako da je stopil v čoln in sedel, vsa množica pa je stala na obrežju. Takrat jim je veliko povedal v prilikah. Dejal je: "Sejalec je šel sejat. Ko je sejal, je nekaj semena padlo ob

pot. Priletele so ptice in ga pozobale. Drugo seme je padlo na kamnita tla, kjer ni imelo veliko prsti. Hitro je pognalo, ker ni imelo globoke zemlje. Ko pa je sonce vzšlo, ga je ožgalo, in ker ni imelo korenine, se je posušilo. Spet drugo je padlo med trnje in trnje je zrastle ter ga zadušilo. Druga semena pa so padla na dobro zemljo in so dajala sad: eno stoternega, drugo šestdeseternega in spet drugo trideseternega. Kdor ima ušesa, naj poslušaja!"

Tedaj so pristopili učenci in mu rekli: "Zakaj jim govoriš v prilikah?" Odgovoril je in jim dejal: "Vam je dano spoznati skrivnosti nebeškega kraljestva, njim pa to ni dano. Kdor namreč ima, se mu bo dalo in bo imel obilo; kdor pa nima, se mu bo vzelo tudi to, kar ima. Zato jim govorim v prilikah, ker gledajo, pa ne vidijo, poslušajo, pa ne slišijo in ne razumejo. V njih se izpolnjuje Izaijeva prerokba, ki pravi:

Poslušali boste, poslušali – a ne boste doumeli,
gledali boste, gledali – a ne boste videli.

Otopelo je namreč srce temu ljudstvu;
z ušesi so težko slišali
in zatisnili so si oči,
da ne bi z očmi videli,
da ne bi z ušesi slišali,
da ne bi v srcu doumeli in se spreobrnili
in da bi jih jaz ne ozdravil.

Blagor pa vašim očem, ker vidijo, in vašim ušesom, ker slišijo! Kajti resnično, povem vam: Veliko prerokov in pravičnih si je želelo videti, kar vi gledate, pa niso videli, in slišati, kar vi poslušate, pa niso slišali. "

"Poslušajte torej pomen prilike o sejalcu. K vsakemu, ki posluša besedo kraljestva in je ne razume, pride hudič in mu ugrabi, kar je vsejano v njegovo srce. Ta človek je tisti, ki je vsejan ob poti. Na kamnita tla je vsejan tisti, ki posluša besedo in jo takoj z veseljem sprejme, nima pa v sebi korenine, ampak je nestanoviten. Ko nastane zaradi besede stiska ali preganjanje, se takoj pohujša. Med trnje vsejan je tisti, ki posluša besedo, toda posvetna skrb in zapeljivost bogastva zadušita besedo in postane nerodovitna. V dobro zemljo vsejan pa je tisti, ki posluša besedo in jo tudi doume. Ta zares obrodi in daje sad: eden stoternega, drugi šestdeseternega in spet drugi trideseternega." (Mt 13, 1–23)«

Evangelizacija izroča razodetje s človeško besedo, a vedno po Cerkvi. Razlaga velika Božja dela, ki jih je storil in ki jih še vedno dela. Začetno oznanilo, ki vzbuja prvo vero, podpira pričevanje oznanjevalcev, kristjanov. (Povzeto po: Snoj 2003, 127)

Proces evangelizacije

Proces evangelizacije deluje postopoma in je organiziran po stopnjah. Za kateheta je pomembna katehetska dejavnost uvajanja za tiste, ki se odločajo za evangelij, in za tiste, ki so potrebni dopolnitve ali spremembe njihovega uvajanja. Katehet izvaja novo evangelizacijo, ki bo razložena v naslednjih poglavjih. Nobena od stopenj ni dokončna postaja, vsako je treba ponoviti, kakor katehet ponavlja prvo evangelizacijo z novo evangelizacijo. Ponovitev evangelizacije prinaša katehizirancem duhovno rast.

Nujnost evangelizacije

»Evangelizacija (= e.) je razsežnost vere: verovati pomeni *izpovedovati* vero, pričevati. Ni mogoče verovati, če ne oznanjamo evangelija; ni mogoče oznanjati evangelija, če ne verujemo; človek (kristjan) že samo s samo vero oznanja evangelij. Cerkev, ki veruje z izpovedujočo vero, je Cerkev, ki oznanja evangelij, ne da bi ga zatajila v vsebini in obliki oznanjevanja, more biti samo resnično verujoča Cerkev. To je njena najgloblja istovetnost, Cerkev je tu zato, da oznanja evangelij (EN 14). Evangelizatorji so vsi člani (udje) Cerkve. Po e. raste Cerkev med ljudmi.« (*Katehetsko-pedagoški leksikon* 1992, 168)

Pomen izraza evangelizacija

Pri opredelitvi pojma evangelizacija se moramo izogibati omejevalnih opredelitev. Evangelizacija je del poslanstva Cerkve in Božje ljudstvo, v moči Svetega Duha, oznanja celemu svetu. Oznanja evangelij božjega kraljestva in pričuje o novem načinu življenja. Navsezadnje v veri vzgaja spreobrnjenje k evangeliju, obhaja v občestvu

vernikov, po zakramentih, božjo navzočnost in dar Svetega Duha. (Povzeto po: *Katehetsko-pedagoški leksikon* 1992, 168)

Značilnosti evangelizacije

Katehetsko-pedagoški leksikon pravi: »Evangelizacija je oznanjevanje in posredovanje odrešenja, ki prihaja od Boga. Kdor oznanja evangelij, ga oznanja v božjem, v Kristusovem imenu, ne v svojem in ne s človeško oblastjo. Kristus je poslal apostole v moči poslanstva, ki ga je prejel od Očeta. Polni Duha so izvrševali poslanstvo Kristusovih prič z deli, besedami in oznanjevanjem evangelija ljudem, da bi jih naredili za Jezusove učence. Evangelij je živa božja beseda ljudem, je Kristusova eshatološka navzočnost, njegova odrešilna moč v človeškem življenju za vsakogar, ki veruje; je vstop Boga v zgodovino, dogodek, ki ji daje smisel in spreminja njeno pot; razveseljiv dogodek, ki se tiče vseh ljudi in zgodovine vse do njenih korenin, saj preoblikuje in obnavlja celotno človeštvo; dogodek, ki odpira novo upanje. Zato mora biti evangelizacija vedno prikaz božjega odrešenja.« (1992, 170) Temeljna prvina evangelizacije je »služba Božje besede«, ki podaja razodetje po Cerkvi ob uporabi človeških besed. Te se vedno nanašajo na Božja dela, ki jih še vedno dela. Sredstvo Svetega Duha, da nadaljuje dialog s človeštvom, je človeška beseda. Sveti Duh je namreč glavni dejavnik službe Besede. Za opravljanje službe besede je več načinov, eden izmed njih je katehiziranje. (Povzeto po: *Splošni pravilnik za katehezo* 1998, 50)

1.4.1 PRVA EVANGELIZACIJA

Da bi razumeli novo evangelizacijo, moramo najprej poznati pomen prve evangelizacije. Kaj pomeni prva evangelizacija, kdo jo je izvajal in kako.

A. Slavko Snoj v knjigi *Katehetika* pravi: »Prva evangelizacija se uresničuje, ko poslani oznanjevalci evangelija – misijonarji odhajajo v razne dežele po svetu in med tamkajšnjimi kulturami in narodi, ki še ne poznajo Kristusa, oznanjajo prvo seme

evangelija.« In nato: »Evangelizacija ima za jedro in središče Kristusa in njegovo odrešenje, ki kliče k osebnemu spreobrnjenju in je hkrati poroštvo za celostno osvoboditev ...« (Snoj 2003, 124)

1.4.2 JEZUS – PRVI IN NAJVEČJI EVANGELIZATOR

Nosilec prve evangelizacije Jezus Kristus je izmed vseh svojih poslušalcev izbral dvanajst ljudi, s katerimi pozneje ustvari skupnost »dvanajsterih«. Izbere jih po molitvi, po pogovoru z Očetom, s posebnimi nameni. Za življenje v skupnosti, kjer jim poda temeljne vrednote, da bi jih kasneje pošiljal po svetu, kjer bi pričevali zanj. Dvanajsteri so postali »corpus« telo, ki bo nadaljevalo Jezusovo delo. Če si dobro ogledamo lastnosti dvanajsterih, ugotovimo, da niso bili niti blizu popolnosti. Vidimo lahko, da njihove človeške sposobnosti niso odigrale odločilne vloge pri zbiru. Jezus je od njih želel in pričakoval le, da bi živeli z njim v skupnosti in kasneje po svetu pričevali zanj. Njegov namen je bil, da s pomočjo dvanajsterih prva evangelizacija doseže čim več ljudi po celem svetu. Njihova evangelizacija je bila naprej v tem, da so sami živeli osebni odnos z Jezusom, šele nato so lahko evangelizirali druge. Najprej so morali sami doživeti Očeta v Jezusu Kristusu, da so bili pripravljene dati svoja življenja za to, da bi lahko to doživeli tudi drugi. (Povzeto po: Snoj 1993, 57–59)

1.4.3 NOVA EVANGELIZACIJA

Kadar govorimo o evangelizaciji, imamo vedno v mislih novo evangelizacijo. Prva evangelizacija se izvaja v novo nastalih deželah, nova evangelizacija pa izhaja večinoma iz ateizma, ki je še posebej značilen za današnjo Evropo. Danes živimo v nekakšni odsotnosti, zanikanju Boga. Nekateri so mnenja, da bi se morali vrniti nazaj k poučevanju tradicionalnega katekizma. Nekateri pa evangelizacijo razumejo kot korenito prenovo poti pri samem oznanjevanju evangelija s prilagoditvami in krčenju pomena vsebine. Dejstvo je, da novo evangelizacijo najprej potrebuje Cerkev sama, da bi bila sposobna evangelizirati druge. Ta naloga pa ni pripisana le škofom in oznanjevalcem, ampak vsem kristjanom. Še zlasti se morajo tej nalogi posvetiti ozaveščeni laiki, posebno laiki kateheti. Nova evangelizacija se namreč vedno začne s »samoevangelizacijo«. Temelj vsake evangelizacije, tudi nove, pa moramo iskati v Svetem pismu.

Najbolj pereč problem sodobnega sveta je pomanjkanje (že) prve evangelizacije. Evangelizacija in kateheza sta danes v kriznem obdobju. Evangeljsko sporočilo se vse težje prenaša iz roda v rod, saj doživljamo medgeneracijski propad. Zavedati se moramo, da problema ni mogoče rešiti le s prenovljeno pastoralo ali katehetsko metodologijo. Problem je v kulturnem pristopu do same vere, ki skoraj nima več sledu krščanstva. (Povzeto po: Šimunović in Peranić 2005, 57)

Če pogledamo odgovore intervjuja, vidimo, da je danes je katehet postavljen pred težjo nalogo kakor v preteklosti. Kljub prizadevanju, vloženemu trudu in iskanju novih metod je njegovo sporočilo vse prevečkrat nerazumljeno. Razloge pa vidim v razlogih, ki so jih našli intervjuvanci. Najtežje je otroke motivirati, zaradi neželje ali izgorelosti. Prevečkrat je na žalost razlog tudi v slabi starševski vzgoji.

Ali se vam zdi dandanes težje motivirate katehizirance?

Duhovnik: Odkar učim, mislim, da je skozi enako. Osebno nimam slabih izkušenj, na primer s tem, da veroučenci ne bi radi hodili k verouku. Radi prihajajo in se tudi sproščeno počutijo. Verjetno pa je velika razlika med danes in 50 let nazaj.

Redovnica: Motiviranje je danes zelo težko. Otroci in mladi so na splošno zelo neaktivni, nekreativni, brez življenja in življenjske motivacije. Navajeni so na to, da se vedno kaj dogaja (za kar poskrbijo drugi), da jih zunanji dejavniki ali motivatorji spodbujajo ali prisilijo k sodelovanju. Zelo redko je, da bi se sami odločili za aktivno sodelovanje. Vzrok za to vidim v stilu vzgoje, ki je dandanes tak, da se otrokom že od malega vse nudi, ter v njihovem stiku z računalniškim in mobilnim svetom.

Drugi razlog pa je polna zaposlenost otrok in mladine, ki kar begajo iz ene dejavnosti k drugi. Verouk jim je le ena, pogosto manjvredna dejavnost.

Laik: Da, ker so drugače vzgojeni, imajo polno vsega, malo stvari jih zanima, doma ni več prakse verskega življenja ali pa je je zelo malo. Vse imajo na dosegu roke in za malo stvari se jim je treba potruditi.

Katehetova komunikacija s katehiziranci je pogojena s kulturnem in miselnim prostorom, v katerem katehizira, ne glede na starost katehizirancev. Današnji sistem pogosto ne vsebuje vrednot krščanstva in krščanskega načina razmišljanja, kaj šele življenja. Katehet zato težko najde način katehiziranja, ki bi padel na plodna rastoča tla.

Nova evangelizacija prinaša: novo gorečnost, nove metode z iskanjem nove metode komuniciranja – izročanja vere, kako bi katehizirancem podali evangelij v njegovi celovitosti, ter novo izrazje, prilagojeno katehizirancem.

2. KATEHETIKA

Katehetika je v najtesnejši zvezi s teologijo in filozofijo, je celo sestavni del obeh ved. Pri katehezi gre za oznanjevanje Boga (teologija) v tesni povezanosti z zgodovinskim trenutkom in obstoječim načinom razmišljanja (filozofija). Fenomenološko izvira katehetika iz glagola »katehein«, ki pomeni »doneti naprej, naproti ...«. V Nz najdemo še vsaj dvajset drugih glagolov s podobno vsebino (»euangelizesthai« – oznanjati veselo vest, »kerysein« – razglašati velik dogodek, »martyein« – pričevati). Latinsko pa »catecesis« pomeni začetni in osnovni pouk o »božjih naukih«.

2.1 NALOGA KATEHETIKE

Iz vidika znanosti je njena naloga določanje nalog in pogojev, značilnih za delo kateheta in katehizirancev, razčlenjevanje procesov, ki označujejo katehiziranje, in načrtovanje katehetske dejavnosti. Katehetika je teološka stroka, a tudi del znanosti o vzgoji, saj organizira pouk oziroma učenje in religijsko cerkveno vzgojo. (Povzeto po: *Katehetsko-pedagoški leksikon* 1992, 279)

2.2 CILJI IN VSEBINE KATEHETIKE

Določeni morajo biti v skladu z načeli drugih znanosti (dogmatika, moralka, eksegeza ...), ki jih je treba didaktično »očistiti«. Sprejema načelne odločitve, a ne izhaja iz dogem in norm, ampak skuša s pomočjo družbeno-kulturnih in individualnih okoliščin

dognati, kaj je nujno in kaj je možno. Pri načelnih odločitvah je treba imeti pred očmi načelno razumevanje, ki se zaveda zahtev cerkvenega učiteljstva in upošteva sposobnosti katehizirancev. (Povzeto po: *Katehetsko-pedagoški leksikon* 1992, 279)

3. KATEHEZA

Kateheza je župnijska dejavnost, ki kristjane vodi k osebni zreli veri in jim pomaga pri rasti krščanske osebnosti. Katehezo podpirajo: pričevanje z oznanjevanjem, katehiziranje, verska vzgoja ter druge vzgojne in izobraževalne dejavnosti. Kateheza ni pridiga, niti le izobraževanje o veri, ampak načrtna in sistematična verska vzgoja za poglobljanje vere. Oblikujemo jo s pričevalnim oznanjevanjem – **martirijo**, ki vodi k doživetju in verski izkušnji veselega oznanila in omogoča vzgojo vesti katehizirancev. Kateheza je tudi šola za bolj človeške medsebojne odnose v strpnosti in sožitju ter za življenje v občestvu – **koinonija**. Z obrazci Cerkve uvaja v molitev in vzgaja za sodelovanje pri bogoslužju – **liturgiji** – in redno prejemanje zakramentov. Bogoslužje je najodličnejša kateheza. Kateheza je med drugim tudi vzgoja za služenje – **diakonijo** z dobrimi deli, za kar se trudijo katehiziranci.

3.1 POMEN IZRAZA KATEHEZA

Katehetsko-pedagoški leksikon omenja potrebo po ponovni določitvi pomena izraza kateheza. Kateheza je vedno v odnosu do drugih in različnih dejavnosti. Vedno je bila povezana z drugimi cerkvenimi dejavnostmi, med njimi pa ni bilo mogoče vedno zarisati točne meje. Poseben poudarek daje pomenu znotraj službe Božje besede, kjer je zajeta tudi kateheza. V NZ je težko določiti meje kateheze v odnosu do drugih klasičnih oblik službe besede, kakor so: kerigma, didache, didaskalia in homilija. Bolj znano je tradicionalno teološko-pastoralno razlikovanje med tremi oblikami službe: evangelizacijo, katehezo (razlaga in poglobljanje že spreobrnjene vere) in liturgično pridigo (ali – homilijo, pridigovanjem v skupnosti). Omenjena delitev upošteva razlike med naslovniki (nekristjan, spreobrnjenci in katehumeni, krščanska skupnost), postopno vključevanje v zakramentalno življenje (spreobrnjenje, krst in evharistija), še zlasti pa

tri temeljne stopnje notranjega procesa sprejemanja vere. To razlikovanje je zaradi realnega pastoralnega položaja in zaradi narave službe besede v Cerkvi le delno. Kateheza je različna od oznanjevanja ali evangelizacije, saj ji ti šele sledita. Vendar tega razlikovanja ne smemo jemati ozko. Evangelizacija je oznanjevanje in pričevanje evangelija, kateheza pa je del ali sestavina evangelizacije. Danes se upravičeno zahteva, da mora imeti kateheza evangelizacijski pomen in razsežnosti. (Povzeto po: *Katehetsko-pedagoški leksikon* 1992, 291)

3.2 KATEHEZA – VZGOJA ZA VERO

Kateheza je specifična vzgoja za vero, zato je ne moremo enačiti s samo vzgojo ali poukom, ki sta le del kateheze. Pri katehiziranju sta socializacija in kateheza v vključevalnem odnosu. Verska izkušnja se vključuje v socializacijski model današnjega sveta, iz katerega na neki način tudi izhaja. Tako pridemo do zaključka, da kateheza vključuje človeško in versko rast. »Kateheza je bistveno cerkvena dejavnost. Pravi subjekt kateheze je Cerkev, ki po navdihu Svetega Duha nadaljuje poslanstvo Jezusa, Učitelja. Poklicana je, da je vzgojiteljica vere.« (*Splošni pravilnik za katehezo* 1998, 78) Podana mora biti na način, da je njeno versko sporočilo razumljivo. Namen kateheta je tudi vzgoja, saj pospešuje človeško in s tem tudi versko rast. Pri katehiziranju se katehet ne more opirati samo na poučevanje ali samo na vzgojo. Zavestno se mora postaviti v vlogo vzgojitelja, saj je sam primer tega, kar poučuje. Katehet mora živeti, kar poučuje, kakor so to počeli dvanajsteri. Iz tega sledi, da je kateheza pričevanje, kar jo dela različno od državnih šolskih uradnih institucij. S pričevanjem daje na ogled neko sporočilo, zgled in vrednote. Kateheti pa so si med sabo tudi zelo različni (kar bo razvidno iz intervjuja), zato je načinov katehiziranja, kolikor je katehetov. To ima na katehizirance neki vpliv, ne more jih pa determinirati.

4. USPOSABLJANJE ZA KATEHETSKO SLUŽBO

Da lahko katehet opravlja službo božje besede in je sposoben pospeševati rast vere, potrebuje primerno usposabljanje. Nihče se ne rodi katehet niti to postane sam od sebe. Vsak kristjan pa lahko postane katehet. Pri katehetskem usposabljanju je treba upoštevati družbeno – cerkveno stvarnost, pastoralni načrt krajevne Cerkve, katehizirance in njihovo življenjsko okolje. Danes je v Cerкви vedno večja težnja po specializiranih katehetih, ki nastaja zaradi različnih potreb kateheze. Vedno bolj se čuti potreba po katehetih s polnim delovnim časom in natančnejšo opredelitvijo na področje katehizirancev, ki jih katehizirajo.

4.1 KATEHETSKO USPOSABLJANJE

Za vsako pastoralno delovanje so potrebne pripravljene in usposobljene osebe. Pri sami izvedbi kateheze ne pomagajo niti najboljša sredstva, če jih uporabljajo nesposobni kateheti. Samo usposabljanje katehetov je bolj pomembno kot katerokoli izdelovanje veroučnih pripomočkov. Naloga usposabljanja pa je pripisana škofovski konferenci. (Povzeto po: *Splošni katehetski pravilnik 1972*, 61)¹

Katehetskega usposabljanja morajo biti pri nas deležni vsi kateheti. Zato je bilo eno izmed mojih prvih vprašanj za intervjuvane katehete, kako so se usposobili za katehiziranje. Zanimala me je njihova formalna pridobitev izobrazbe.

¹ Izvod iz leta 1972 se mi zdi primernejši in doslednejši od tistega iz leta 1998.

Kako ste se usposobili za katehiziranje (formalni vidik)?

Duhovnik: Za delo kateheta sem se usposobil najprej kot vzoren veroučenec in sem opazoval svoje katehete, nato na teološki fakulteti in naposled tudi kot praktikant na dveh župnijah.

Redovnica: S katehetsko dejavnostjo sem začela v času študija na teološki fakulteti (v 2. letniku univerzitetnega enopredmetnega programa). Sedaj imam ta študij končan.

Laik: Na sestankih z drugimi kateheti, na fakulteti in v skavtstvu.

Kot sem že omenila, morajo biti pri nas katehetskega usposabljanja deležni vsi kateheti ne glede na status (duhovnik, redovnik ali laik). Odgovori intervjuvanih katehetov so potrdili teorijo katehetskega usposabljanja. Deležni so ga bili vsi, ne glede na status. Vsi trije intervjuvani kateheti so obiskovali in dokončali Teološko fakulteto, kar zadošča formalnemu pogoju za katehiziranje. Razlike so le v dodatnih izobraževanjih in izkušnjah, ki so posledica različnega statusa. Opozorila bi rada, da morajo biti katehetskega usposabljanja še zlasti deležni duhovniki, saj je v posameznih župnijah katehiziranje in organizacija kateheze zaupana prav njim.

4.1.1 NAMEN KATEHETSKEGA USPOSABLJANJA

Ves namen katehetskega usposabljanja je posvečen temu, da se ne bi ogrozila kvaliteta kateheziranja. Katehetsko usposabljanje se nikoli ne sme zanemariti na račun najboljših sredstev za katehiziranje. Škofijska katehetska pastorala mora prednost vedno dajati usposabljanju katehetov. Še zlasti mora biti pozorna na katehetsko usposabljanje laičkih katehetov. Pri katehetskem usposabljanju duhovnikov pa se mora na samo usposabljanje osredotočiti že v semeniščih. Le s pravilnim katehetskim usposabljanjem bodo kateheti sposobni pravilno posredovati krščansko oznanilo.

Splošni katehetski pravilnik pravi, da je glavni namen katehetskega usposabljanja pripravljane katehetov na posredovanje krščanskega oznanila. »Za opravljanje tako

pomembnega poslanstva potrebuje katehet strokovno pomoč, usposabljanje, v katerem sam osebno raste in zori ter dobiva pogum za soočanje z novimi vzgojnimi izzivi.« (Sraka 2003, 8) Potrebna je poglobitev teološke, antropološke in metodološke priprave. Samo usposabljanje še ne doseže potrebne sposobnosti, doseženo je, ko je katehet zmožen posredovati krščansko oznanilo različnim skupinam in posameznikom glede na njihov osebni položaj. Prepoznati mora njihove duhovne sposobnosti in zmožnosti ter temu prilagajati katehiziranje. Najti mora način, da je podana kateheza tako, da jo je mogoče sprejeti. Katehiziranje je pastoralno delovanje Cerkve, ki se ga ni mogoče naučiti s teorijo, pridobi se ga lahko le z izkušnjami. Lahko bi rekli, da je umetnost, ki je sad apostolske sposobnosti. (Povzeto po: *Splošni katehetski pravilnik* 1972, 62–63)

4.1.2 CILJI KATEHETSKEGA USPOSABLJANJA

Najpomembnejši cilj katehetskega usposabljanja je uresničevanje katehetove človeške in krščanske osebnosti. Da katehet uresniči človeško in krščansko zrelost ter postane verodostojna priča občestva, mora oblikovati svojo osebnost po življenjskem programu, z izvorom v poslušanju božje besede. Sprejeti mora Jezusa Kristusa kot smisel in temelj svojega življenja. Rasti mora kot oseba, ki je sposobna ravnovesja, dialoga, spodbude in delovanja. Katehet Cerkvenemu občestvu pripada s čutom veselja in zavzetosti, živi z odgovorno pripadnostjo in čutom razsodnosti. (Povzeto po: *Katehetsko-pedagoški leksikon* 1992, 277) Le tako bo sposoben komunikacije s krščanskim oznanilom.

Po katehetskem usposabljanju katehet lažje pozitivno pristopa h katehizirancem. Znati se mora prilagoditi katerikoli starostni skupini. V državnih šolskih institucijah je izobraževanje ločeno na posamezne starostne skupine, tudi v katehezi se vedno bolj kaže potreba po katehetskem usposabljanju glede na področje oziroma starost katehizirancev. Katehet po usposabljanju bolje razume svoje poslanstvo, nauči se, da sadovi niso nujno vidni takoj. S tem se v njem lažje prebudi ustvarjalnost in želja po uporabljanju različnih metod. Nauči se sprejemati učence v njihovi drugačnosti. Ob svojem delu lahko nenehno raste in zori ter se nenehno uči v polnosti živeti svojo vero.

Splošni pravilnik za katehezo dodaja: »... katehet – v svoji formaciji – vstopa v občestvo s tisto težnjo Cerkve, ki kot nevesta »neokrnjeno in čisto ohranja Ženinu dano besedo« in kot »mati in učiteljica« želi goditi vsem kulturam, starostim in razmeram. Ta *eklezialnost* posredovanja evangelija prežema vso formacijo katehetov in ji daje njeno pravo naravo.« (1998, 235)

Glede na prebrano literaturo me je zanimalo, kako namen katehetskega usposabljanja oziroma izobrazbe vidijo intervjuvani kateheti. Nehote sem dobila še odgovor ali je katehetsko usposabljanje edini kriterij za dosežene cilje katehiziranja.

Ali se vam zdi, da je lahko katehet vsak, kljub izobrazbi?

Duhovnik: Menim, da ne more biti vsak katehet. Menim, da mora biti katehet človek, ki je sam zelo veren, ki ima rad Jezusa in nauk Cerkve. Katehet mora imeti zelo rad tudi otroke in jim prisluhni. Znanje in vse drugo pa pride za tem.

Redovnica: Izobrazba je pomemben vidik. Zdi se mi pomembno, da je katehet vsaj malo izobražen na tem področju. Vendar je mogoče narediti kakšno izjemo (v primeru da ustrezno znanje pridobi na neformalen način).

Laik: Ne, katehet ne more biti vsak. Ne glede na izobrazbo; primerno ali ne primerno. Nekateri imajo to v sebi, krasno se razumejo z otroki in se z njimi povežejo v trenutku, spet drugi pa imajo primerno izobrazbo, so milijone kilometrov stran od otroške domišljije in se jim ne znajo približati.

Skozi odgovore intervjuvanih katehetov se pokaže pomembnost usposabljanja in izobraževanja. Poudariti pa je treba, da usposabljanje (kot je razvidno iz odgovorov) ni edini kriterij za dosežene cilje katehiziranja. V odgovorih se pokaže pomembna vloga duhovnega življenja kateheta in njegov socialni čut, o čemer bom pisala kasneje.

4.1.3 MERILA KATEHETSKEGA USPOSABLJANJA

V *Splošnem pravilniku za katehezo* imamo naštetih pet meril katehetskega usposabljanja:

1. Katehet se usposablja za evangelizacijske potrebe, za kar potrebuje globoko vero, jasno krščansko in cerkveno identiteto ter globok socialni čut.
2. Upoštevati mora pojmovanje kateheze, da lahko poučuje in krščansko vzgaja, da istočasno uvaja, vzgaja in uči. Katehet mora hkrati biti učitelj, vzgojitelj in pričevalec.
3. Znati mora povezovati razsežnost resničnosti in pomembnosti vere, pravovernost in pravo izpolnjevanje, cerkveni in socialni čut.
4. Katehetsko usposabljanje ne sme prezreti laiškega kateheta.
5. Pomembnost pedagogike. Poudarek je na nujni skladnosti med celostno pedagogiko oblikovanja kateheta in pedagogiko, lastno katehetskemu procesu.

(Povzeto po: *Splošni pravilnik za katehezo* 1992, 237)

4.2 ORGANIZACIJA KATEHEZE

Katehetsko dejavnost morata organizirati katehetska pastorage in škofijski katehetski urad. Vsaka župnija bi morala vzgajati svoje katehete in jim omogočati nenehno osebno, duhovno in strokovno izpopolnjevanje s teološkimi, pastoralnimi in katehetskimi programi. Škof pa, kot glava skupnosti, vodi in usmerja vso katehetsko dejavnost v župnijah. Kateheti prejmejo namreč poslanstvo od škofa. Naloge škofijskega katehetskega urada so, da naredi analizo stanja v svoji škofiji, sestavi načrt izvedbe in izdela sredstva za izvedbo kateheze (učbenike, priročnike in ves potreben material, ki ga katehet potrebuje). Pri nas je za to pristojen Slovenski katehetski svet. V krajevni cerkvi je torej za katehetske poklice odgovoren škof, v župnijah pa duhovniki, ki so škofovi prvi sodelavci.

Za realno sliko, kako pri nas poteka organizacija kateheze, sem intervjuvane katehete vprašala, kdo jo organizira tam, kjer sami katehizirajo.

Kdo organizira katehetsko dejavnost, ki jo izvajate, in kdo je zanjo odgovoren?

Duhovnik: Organizira jo župnija Srednja vas v Bohinju. V moji župniji sem jaz odgovoren in jo tudi sam v celoti izvajam.

Redovnica: Dejavnost organizira župnik v sodelovanju s kolektivom katehetov. Tudi odgovoren je župnik župnije, v kateri delujem.

Laik: Gospod župnik.

Odgovori lepo pokažejo težo katehetskega usposabljanja duhovnikov oziroma že diakonov v semeniščih. Saj vsi trije intervjuvani kateheti odgovorijo enako, da je za organizacijo odgovoren duhovnik. Nihče od intervjuvanih katehetov ne omenja Škofijskega katehetskega urada ali Slovenskega katehetskega sveta. Verjamem, da oba dobro opravljata svojo nalogo in da intervjuvanci le niso razumeli vprašanja. Globino razumevanja in poznavanja organizacije kateheze pokaže, da je le duhovnik v odgovoru omenil župnijo kot organizatorko.

O organizaciji kateheze *Katehetsko-pedagoški leksikon* dodaja še: »Organizirati je treba šole na različnih ravneh, s čisto določenimi in dopolnjujočimi se nameni: načrtovati je treba šole za kth. in šole za animatorje kth.; šole in tečaje za specializacijo na posebnih področjih kat. pastorage ter inštitute za usposabljanje kt.« (1992, 278)

4.3 TEOLOŠKO DOKTRINALNO, ANTROPOLOŠKO IN METODOLOŠKO USPOSABLJANJE

Splošni katehetski pravilnik opiše aspekte usposabljanja (znanje, človeške znanosti in metodološko usposabljanje), pomembne za katehiziranje:

Znanje

Nujno potrebno je temeljito znanje, ki obsega ustrezno poznavanje krščanskega nauka. Na katehetskih inštitutih pa mora doseči znanstveno raven. Duša tega usposabljanja pa je vedno Sveto pismo.

Človeške znanosti

Te vedno bolj pronicajo v človekovo zavest, dosegajo medsebojne družbene odnose in so sestavni del kulture. Postavljajo mnoga vprašanja, katehet pa mora pravilno določiti, katera bo poučeval in kako, saj ni psiholog, ampak katehet.

Metodološko usposabljanje

To je skrbno izbiranje sredstev, ki jih je potrdila izkušnja. Zato je večji poudarek na praktičnih vajah kot na teoriji. Potrebna pa je tudi teoretična pedagogika, da se katehet usposobi za prilagajanje različnim položajem, izogiba empiričnemu načinu katehiziranja, prilagodi novim vzgojnim prijemom in zna urejati svoje bodoče delo.

(Povzeto po: *Splošni katehetski pravilnik 1972*, 62)

5. KATEHET

Definicija pojma »katehet« v *Katehetsko-pedagoškem leksikonu* pravi: »Katehet (veroučitelj) (= kth.) je pastoralni delavec, ki ima temeljno človeško in krščansko zrelost, neko pastoralno usposobljenost in v imenu cerkvenega občestva, kateremu pripada, po »pooblastilu« škofa ali delegata vodi in pospešuje organski in postopni potek krščanskega oblikovanja neke skupine. Dokumenti cerkvenega učiteljstva včasih raztegujejo ime kth. na vse vernike. S tem hočejo povedati, da imajo na temelju krsta birme vsi delež pri preroškem poslanstvu, da so vsi dolžni oznanjati evangelij, zanj pričati in pospeševati versko življenje ljudi, med katerimi živijo (prim. RdC 183). Včasih se izraz kth. uporablja tudi za učitelje rel. p. v šoli, v vsakdanji govorici pa ta izraz vedno bolj omejujemo na krščanske vzgojitelje otrok in mladine. (1922, 273)

Dalje beremo o različnih likih katehetov: »Kljub tej razmejitvi pa je identiteta kth. zelo različna tako glede na življenjski stan in zgodovinsko-kulturni položaj tistega, ki opravlja to poslanstvo, kakor glede na tiste, na katere se obrača.« (1922, 273)

Ker se beseda »katehet« v mojem diplomskem delu nanaša na poklicno usmerjenega kateheta, se bom najbolj posvetila katehetu kot liku vzgojitelja in veroučitelja.

5.1 KATEHET VZGOJITELJ

Kdo vzgojitelj sploh je? Je oseba z lastno zrelostjo, ki zna prepoznavati in uravnavati svoje potrebe v skladu z evangeljskimi vrednotami ter z notranjo svobodo vzpostavljati medsebojne odnose. Oseba pričakovanj, ki ima posamezne pristojnosti glede na vlogo, ki jo opravlja v odnosu do oseb, ki so ji zaupane, ter v odnosu do skupnosti in predstojnikov, ki ji to nalogo zaupajo, in oseba, ki je poklicana k služenju. Vzgojitelj je poklican, da išče, goji in širi pogled na človeka, ki ustreza zahtevam krščanske poklicanosti. Poklican je, da prispeva k izgradnji osebnosti z izborom ustrezne

pedagogike, da usmerja k samopresežnim vrednotam in omogoča njihovo ponotranjenje. Pomembno je tudi, kako opravlja svoje poslanstvo. S spoštovanjem, navdušenjem, potrpežljivostjo in empatijo. Da je kot posrednik in interpretira s pomočjo besede in pričevanjem. Njegovo duhovno življenje mora biti utelešeno v njegovi vsakdanjosti in eshatološko. (Povzeto po: Tomažič 1999, 75–76)

O katehetu »vzgojitelju« govori tudi *Katehetsko-pedagoški leksikon*: »Kth. je "vzgojitelj". Njegova naloga je, da pospešuje spreobrnjenje in rast duhovnega življenja tistih, ki so mu izročeni, ko jim pomaga, da gredo za Kristusom in uresničujejo njegov slog življenja. Vera, upanje in ljubezen, molitveno življenje, vse to raste in zori le po izkušnji. Kth. je zato poklican, da ustvarja položaje, ki bodo veroučencem omogočili živeti po krščanskih smernicah. Pospeševati mora izkušnje življenja s cerkvijo, molitve in karitativne dejavnosti.« (1992, 275)

5.2 KATEHET VEROUČITELJ

Otrok pozna glede vseh cerkvenih ljudi samo kateheta in ima neposreden stik samo z njim. Otrok tehta vsako njegovo besedo in pozorno opazuje vsako njegovo potezo. Tudi na splošno, ne samo za otroke, je podoba kateheta zanimiva. Vsi vemo, kaj je oziroma kaj naj bi bil katehet. V sebi mora odkriti zavest, da to, kar naj bi bil, dejansko tudi je. Nato to uresničuje v sebi in čuti skladnost ali istost tega, kar naj bi bil, in tega, kar dejansko je. Le tako lahko vsi okrog njega doživljajo njegovo zavzetost do poklica in začutijo njegovo identiteto. Nasprotno doživlja sam sebe kot lupino. Če njihova resničnost ne ustreza temu, kar naj bi bili, so identični oziroma nosijo v sebi istost. Če delajo eno, kadar naj bi nekaj drugega, se ves čas bojijo, da bi jih odkrili in se bili nad njimi razočarani. V takem primeru morajo biti nenehno igralci, kar je zelo naporno in celo nevzdržno za celo življenje. (Povzeto po: Balažič 1999, 103)

Vsak od nas ima svoj vidik, kaj je in kaj naj bi bil katehet. Intervjuvane katehete sem vprašala za njihovo osebno mnenje, kaj za njih pomeni biti dober katehet. V nadaljevanju lahko sledimo njihovim odgovorom na vprašanja o nalogah, osebnosti,

kreativnosti in kvalitetah kateheta. Zanimalo me je tudi, koliko časa že sami katehizirajo.

Kako si vi predstavljate dobrega kateheta?

Duhovnik: Kot sem že zgoraj omenil, je dober katehet, praktičen kristjan, ki se veseli življenja, je poročen in ve zakaj veruje. Svojo pot vere pa utrjuje z rednim prejetjem zakramentov. Katehet mora imeti vero v srcu in ne samo na ustnicah.

Redovnica: Človek vere in zaupanja v Boga, ki živi zakramentalno življenje in zajema iz Božje besede. Občestvo s Cerkvijo mu je vrednota. Je človek, ki se osebno približa otrokom in mladim, tako da ga ti čutijo blizu (kar ne pomeni, da se navzame njihovega sveta). Ima veselje širiti Božje kraljestvo med ljudi, posebno otroke in mlade. Se trudi, da oznanilo »prevaja« v njim razumljiv jezik. Je sproščen, ne razpuščen. Dobro je, da ima tudi pedagoške pristope, ki so primerni za sedanje mlade generacije, saj so te zelo zahtevne in mnogo pričakujejo od osebe, ki se ukvarja z otroki.

Laik: Nekoga, ki ima dar, karizmo. Nekoga, ki zna podajati snov in teme, se približati otroku, človeku. Nekoga, ki ima ideje, veselje in preprostost.

Zanimivo se mi zdi, da nekateri izpostavijo vzgojiteljski vidik kateheta, drugim je bolj pomemben veroučiteljski. Samo eden od katehetov v odgovoru združi oba vidika.

Kaj vas je motiviralo za katehiziranje?

Duhovnik: Moj poklic duhovnika.

Redovnica: Veselje do dela z otroki. Želja po tem, da bi jim približala Odrešenika, Jezusa Kristusa.

Laik: Veselje do dela z otroki, župnikova pobuda in priložnost.

Koliko časa že katehizirate?

Duhovnik: 5 let.

Redovnica: S katehezo se ukvarjam peto leto.

Laik: 10 let.

Leta katehiziranja bodo prišla do izraza v kasnejših poglavjih, kjer se bo pokazalo, ali so pomembne izkušnje ali je dovolj le dobra usposobljenost.

Vsi kateheti lahko navdih in motivacijo najdejo tudi v besedah apostola Pavla: »Po božji milosti, ki mi je bila dana, sem kot moder gradbenik položil temelj, drug pa zida naprej. Drugega temelja namreč nihče ne more položiti namesto tistega, ki je že položen, in ta je Jezus Kristus.« (1 Kor 3,10–11)

5.3 NALOGE KATEHETA

Katehetova glavna naloga je, da pomaga (ne nadomesti) delovati Svetemu Duhu. Posredovati mora svoje izkušnje, pri tem mora paziti, da to počne postopoma in z modrostjo. »Njihova naloga je tudi razpoznavati vero krščanskega ljudstva, jo gojiti in jamčiti zanjo. S pomočjo vernikov morajo razločevati, kaj je božji glas in kaj le človeški ... Kot voditelji cerkvenega življenja imajo nalogo, "da prepoznajo in gojijo poklic vsakega kristjana in da odredijo posebne naloge v službi besede" (RdC 197).« (*Katehetsko-pedagoški leksikon* 1992, 273) Odnos med katehetom in katehiziranci mora biti sezidan na temeljih svobode, izmenjavanju izkušenj, predlogov in čustev, ki se ob tem rojevajo. Usmerjati mora k notranji svobodi, drži razločevanja in izkušnji evangelija. Le tako lahko katehiziranci skupaj z njim rastejo z Bogom. *Splošni katehetski pravilnik* o nalogah kateheta pravi, da se je dolžan prizadevati, da se bo ravnal po konkretnih prilikah, ki se jim mora prilagoditi in jih razumeti. Njegove človeške lastnosti in krščanske kreposti so uspešnejše kot katerakoli metoda. Večjo

pozornost je treba posvečati njegovi nalogi kot pa vsem katehetskim pripomočkom in knjigam. Seveda pa ima vse svoje meje. Katehet mora ustvariti pogoje, da bo na prvem mestu krščansko oznanilo in da njegovo prizadevanje spremlja molitev. Sam odziv katehizirancev pa je sad milosti in svobodne volje. Danes se mogoče celo malo preveč pričakuje od katehetove iznajdljivosti in zavzetosti, hkrati pa se zahteva spoštovanje svobode in ustvarjalnost katehizirancev. (Povzeto po: *Splošni katehetski pravilnik* 1972, 43) Zavedati se moramo, da je nemogoče, da bi med katehetove naloge spadalo poučevanje vsega, kar spada pod katoliški nauk. Naloga kateheta v osnovni šoli na primer je, da posreduje katekizemsko snov, primerno starosti katehizirancev. Starševska naloga pa je, da pomagajo otrokom do doživljajske ravni vere. Če tega ne zmorejo, sta katehet in njegova kateheza že v naprej obsojena na propad. Drugi razlog je, da DNC zaradi svojega obsega in zahtevnosti ni primeren za otroke in mladino. Specifična služba kateheta je v tem, da prinaša veselo oznanilo. Poklican je, da razlaga Kristusovo skrivnost in da pomaga ljudem sprejeti božjo stvarnost. Razlaga zgodovino v luči vere, da je v njej možno odkriti Božja znamenja. (Povzeto po: *Katehetsko-pedagoški leksikon* 1992, 274)

Intervjuvane katehete sem prosila, naj mi za lažje razumevanje nalog kateheta vsak razloži svoj vidik pojmov poslanstvo, predajanje in poklicanost.

Kakšno vlogo imajo za vas pojmi poslanstvo, predajanje in poklicanost v vaši katehetski dejavnosti?

Duhovnik: Moje poslanstvo je poslanstvo duhovnika. Sem duhovnik tem otrokom in njihovim staršem. Moja dolžnost je, da jim predajam, v kar verujem, in da jim dam tisto, kar bi tudi oni radi slišali, in jim podarim to, kar bodo tudi oni nekoč potrebovali. Seveda je to moja poklicanost. Saj je duhovnikova poklicanost to, da poučuje in govori o Bogu.

Redovnica: Poslanstvo: naloga, ki jo opravljam, mi je dana od Boga in od Cerkve. Bog vedno skupaj z nalogo, da tudi potrebne darove za opravljanje te naloge.

Predajanje: nalogo ne opravim (vsak teden nekaj ur), ampak opravljam. Razumem, da so mi ljudje zaupani.

Poklicanost: prepoznam Božje povabilo k opravljanju te dejavnosti. Bog je prvi, ki nagovarja.

Laik: Odgovornost, prisostvovanje pri vzgoji nadobudnežev in hkrati spremljanje odraščanja, sprememb generacij iz leta v leto.

Kot sem že prej omenila, kolikor je katehetov – toliko je načinov katehiziranja, v tem primeru velja, kolikor je katehetov – toliko je osebnih predstav in vidikov navedenih pojmov.

5.4 VLOGA KATEHETA

Splošni pravilnik za katehezo poudari prvo in glavno metodo, to je »vloga kateheta«, ki omogoča versko izkušnjo: »Katehet je v bistvu posrednik, ki omogoča komunikacijo med ljudmi in Božjo skrivnostjo, med posameznimi subjekti in s skupnostjo. Zato si mora prizadevati, da njegovo gledanje na kulturo, socialni položaj in življenjski slog ne bodo ovira na poti vere, temveč ustvarjajo najustreznejše možnosti za iskanje, sprejemanje in poglobitev krščanskega sporočila. Ne pozablja, da je človekov pristanek na vero sad milosti in svobode; ravna torej tako, da njegovo dejavnost vedno podpira vera v Svetega Duha in molitev. Končno je bistveno pomembno katehetovo osebno razmerje do katehiziranca. Tako razmerje krepijo vzgojna zavzetost, domiselna ustvarjalnost, prilagajanje in hkrati največje spoštovanje do svobode in zorenja osebe.« (*Splošni pravilnik za katehezo* 1992, 156)

Kolikšno vlogo pripisujete avtoriteti kateheta za izvajanje kateheze?

Duhovnik: Katehet naj bo bolj kot oče, ki svojim otrokom pripoveduje. Sveto pismo je tako napisano, kot da bi oče pripovedoval otrokom. Tako naj bo njegova avtoriteta očetovska. Naj bo prijazen, naj zahteva, ne sme biti pa prestrog oziroma ne sme izvajati čisto enakih navodil kot v šoli: prav je, da včasih kakšno stvar tudi malo potrpi.

Redovnica: Avtoriteta je pomembna, da sploh pridobiš pozornost otrok, kar danes ni lahko. Pri katezezi ima to še poseben teološki pomen, saj je Bog tudi neke vrste avtoriteta (avtoriteta z močjo, ki ima oblast in je obenem usmiljena ljubezen). Ker otroci danes avtoritete v klasičnem smislu ne poznajo najbolje, je temu primerna tudi podoba Boga, ki jo imajo izoblikovano.

Laik: Avtoriteta je potrebna, in to jasna. Ni pa potrebna špartanska vzgoja. Če ni jasne avtoritete, nastane kaos in to ni cilj.

Kako si pridobiti avtoriteto pri katehiziranju?

Duhovnik: Samo tako, da si to, kar si. Da si pošten, da se držiš dogovorov, da zahtevaš osnovni bonton in red.

Redovnica: Predvsem z doslednostjo in z iskrenim namenom. Sicer pa je to danes zelo težko, in če nimaš izrazitih osebnostnih značilnosti, ki k temu prispevajo ali pa dolgoletne prakse, je to zelo težko dosegljivo. V takih primerih je treba računati na Božjo pomoč, kajti seme mora umreti, da obrodi sad.

Laik: Katehet si jo pridobi na različne načine. Od vsakega tipa osebe drugače, nikjer ni napisanega pravila ali recepta za delo. Odvisno od tega, kolikšno je veselje in koliko truda se vloži in tudi od človeka, če se mu to delo dopade, od odnosa z župnikom ali drugim odgovornim nadrejenim in seveda od odnosa s starši.

5.5 JEZIK KATEHETA

Pomembno je, da katehet razume pomembnost izbire jezika, s katerim bo katehiziral. Od tega je odvisno, ali ga bodo katehiziranci razumeli. Ali je njegova govorica dovolj jasna in razumljiva za neko kategorijo katehizirancev. Katehet sporoča namreč Besedo, ki ga presega in je »ostrejša kakor vsak dvorezen meč in zareže do ločitve duše in duha, sklepov in mozga ter presoja vzgibe in misli srca« (Heb 4, 12). Besede kateheta, ki so premalo ukoreninjene v Svetem Duhu, lahko otopijo. Napačno bi bilo, če bi poskušali

obvladovati besedo Svetega pisma. Če besede, ki jih oznanja katehet, ne vznemirjajo več in jih katehiziranci ne občutijo, potem v njih ni več Duha.

5.6 KATEHETSKA NAČELA

Katehet mora pri katehiziranju upoštevati katehetska in splošna didaktična načela. Prvo temeljno načelo je načelo zvestobe Bogu in človeku, iz tega pa izhajajo vsa ostala. Načelo vzgojnosti katehetskega pouka lahko povzamemo z geslom: evangelizirati z vzgojo in vzgajati z evangeliziranjem. Katehetski proces poteka po stopnjah katehumenata, ki je temeljni vzorec kateheze, kar narekuje načelo katehumenatskega uvajanja v krščanstvo. Oblikovanje katehetskih ciljev (doživljajska, spoznavna in dejavnostna raven, porazdelitev vsebine po letnikih z upoštevanjem starostnih obdobj in potek vsake vsebinske enote po posameznih merilih, stopnjah in z ustreznimi pripomočki) omogočajo didaktična načela. Poudarjeni so pomen osebne izkušnje kot vstopno mesto za katehezo, osrednja vloga svetopisemskega oznanila ter dejavno in ustvarjalno sodelovanje. (Povzeto po: Snoj 2003, 290)

6. OSEBNOST KATEHETA

Za kateheta kot oznanjevalca velja, kar pravi Cicero o govorniku, da namreč nihče ne more biti dober govornik, ne da bi bil dober človek. Že Cerkevni očetje, na primer sv. Avguštín, so vedno poudarjali, da mora oznanjevalec imeti primerne naravne sposobnosti za oznanjevanje. Besede Cicerona in sv. Avguštína zlahka preslikamo na kateheta.

Katehet mora imeti osebne lastnosti, ki jih naj bi imel vsak kristjan. Govorimo o vzornem, modrem, previdnem katehetu z dejavno ljubeznijo do bližnjega. Prepoznati mora znamenje časa, imeti zadovoljivo kulturo in poleg tega čut za resničnost, globoko vero in predvsem čustveno zrelost. Pomembno vlogo osebne lastnosti kateheta poudarjajo tudi intervjuvani kateheti.

Ali se vam zdijo pomembne osebne lastnosti kateheta, katere?

Duhovnik: Katehet naj bo človek, ki je iskren, ne narejen, ker otroci hitro ugotovijo, kdo je iskren in kdo ne. Naj bo človek, ki se pri kakšnih stvareh ne zmede, človek, ki je odprt in širok za dialog. To mislim, da so zelo pomembne osebne lastnosti kateheta.

Redovnica: Osebne lastnosti vplivajo na samo katehezo: ali je katehet privlačen, sproščen, dostopen. Vse to je dobro, a moramo verjeti, da Kristus s Svetim Duhom zapolni vrzeli kateheta.

Laik: Vrednote, prijaznost, fleksibilnost, veselje do dela, razumevanje različnih situacij

Teologi se celo sprašujejo, ali pomanjkanje naravnih sposobnosti (osebnih lastnosti) za oznanjevanje celo ni zadržek za prejem duhovništva. Tudi sv. Gregorij Veliki opisuje, da je treba take, ki pridigarsko službo iz prevelike ponižnosti odklanjajo ali se zaradi prevelike naglice zanjo potegujejo, opominjati.

Ob vseh metodah, jeziku in sredstvih je osebnost kateheta še vedno najpomembnejši dejavnik. Sem spada tudi nebesedno sporočanje. Katehet oznanja s svojo celotno osebnostjo, zavedajoč se ali ne. Njegov odnos do vere, življenja iz vere zaznamuje in oblikuje njegovo predstavitev ljudem.

6.1 ŽIVLJENJSKI STAN KATEHETA

Kateheti prihajajo, kot omenja *Katehetsko-pedagoški leksikon*, iz različnih življenjskih stanov. »Kth. v polnem pomenu besede so *škofje* ... Preroške naloge škofov do deležni tudi – *duhovniki*, ki jih 2. vat. koncil imenuje "vzgojitelje v veri" (D6) ... V preroški službi stojijo duhovnikom ob strani člani *redovnih družin*, moških in ženskih. Te so velikokrat nastale prav zato, da bi gojile k., a v vsakem primeru so vedno opravljali sistematično k. tudi *laiki*. Danes jih je vedno več. Njihova zavzetost je rodila pravo "gibanje", ki ga imamo za enega najbolj značilnih sadov 2. vat. koncila. Večje število laičkih kath. je sad večje cerkvene zavesti in pastoralnega delovanja, ki je poudarilo prvenstveno vlogo božje besede v življenju Cerkve.« (1992, 273)

6.1.1 KATEHET LAIK

Realno gledano bo Cerkev vedno bolj rabila službeno duhovništvo in vedno najdemo ljudi, ki hočejo svoje življenje posvetiti hoji za Kristusom. Poslanstvo laikov je naglasil že Drugi vatikanski cerkveni zbor, nekateri so razglasili celo, da je napočil čas Cerkve laikov. Okrepila se je zavest, da smo po krstu vsi deležni duhovniškega poslanstva, in s tem prepričanje o odgovornosti. Le kolikor je duhovno bogato življenje članov Cerkve, toliko je lahko bogato življenje Cerkve. Posledica razmišljanja Drugega vatikanskega cerkvenega zbora je bilo več svetnih institutov in laičkega služenja Cerkvi. Laiki si lahko najdemo mesto v gibanjih in združenjih, kjer lahko gojimo svoje duhovno

življenje in tako lažje odkrivamo svoje poslanstvo. Vzor in ideal poklicanosti vseh kristjanov najdemo v prvi krščanski skupnosti: »Bili so stanoviti v nauku apostolov in bratskem občestvu, v lomljenju kruha in molitvah. Vse pa je v duši navdajal strah, zakaj po apostolih se je dogajalo veliko čudežev in znamenj. Vsi verniki so se družili in imeli vse skupno: prodajali so premoženje in imetje ter ga delili vsem, kolikor je kdo potreboval. Dan za dnem so se enodušno in vztrajno zbirali v templju, lomili kruh po domovih ter uživali hrano z veseljem in preprostimi srcem. Hvalili so Boga in vsi ljudje so jih imeli radi. Gospod pa jim je vsak dan pridruževal take, ki so našli odrešenje.« (Apd 2, 42–47) Omenjeni citat lahko uporabimo za izhodišče o razmišljanju poklicanosti laikov in o vseh nalogah, ki naj bi jim pripadale znotraj Cerkve.

Dogmatična konstitucija o Cerkvi pravi, da laikom pripada posebna, njim lastna svetnost ... Da imajo po posebni poklicanosti nalogo iskati božje kraljestvo tako, da se ukvarjajo s časnimi rečmi in jih urejajo v skladu z božjo voljo ... Njihova naloga je, da časne stvarnosti na poseben način osvetljujejo in usmerjajo, da se vedno vršijo in razvijajo v skladu s Kristusom in so v slavo Stvarniku in Odrešeniku. (Povzeto po: C31)

Katekizem katoliške Cerkve dodaja: »Pobuda krščanskih laikov je še posebej potrebna, ko gre za to, da se odkrijejo ali izdelajo sredstva za prepajanje socialnih, političnih, ekonomskih stvarnosti z zahtevami krščanskega nauka in življenja. Takšna pobuda je normalna prvina življenja Cerkve: verniki, natančneje laiki so na najbolj sprednji črti življenja Cerkve; po njih je Cerkev življenjsko počelo človeške družbe. Zato morajo oni, posebno oni, imeti vedno bolj jasno zavest, da ne le pripadajo Cerkvi, ampak so oni Cerkev, se pravi skupnost vernikov na Zemlji pod vodstvom skupnega poglavarja, papeža in škofov v občestvu z njim. Ti so Cerkev.« (KKC 899)

Kot sem povedala že v uvodu in je razvidno skozi celotno diplomsko delo, sem za lažjo primerjavo intervjuvala duhovnika, redovnico in laika. Zanimalo me je njihovo mnenje, ali se čutijo razlike pri sami katehezi glede na to, kdo jo poučuje?

**Ali so razlike v katehezi glede na to, kdo jo poučuje: duhovnik, redovnik ali laik?
Kje vidite razlike?**

Duhovnik: Da, to so velike razlike. Predvsem je velika razlika med redovnikom oziroma duhovnikom in laikom. Kje vidim razlike? Duhovnik prek otrok spoznava in

čuti s svojo župnijo. Je prek njih lahko bolj povezan. In duhovnika lahko otroci vedno vidijo pri sveti maši. Laiki pa malo težje pridejo do vsega tega. Laik ima svoje izkušnje in je bolj v vlogi predavatelja.

Redovnica: Ne glede na to, kdo je ta, ki poučuje, je bistveno osebno življenje s Kristusom. Vsak stan pa nosi s seboj svojevrstno pričevanje. Duhovnik in redovnik pričujeta s tem, da sta svoje življenje v polnosti predala Bogu, in s tem kažeta na to, da je On živ. Laik pa živi odnos z živim Bogom sredi sveta, še bliže ljudem, kar je tudi pomenljivo pričevanje. Je tak kot vsi, pa si vendar upa govoriti o Kristusu.

Laik: Odvisno od tipa oseb, kakšne so. Ni važno, kakšen poklic opravlja oseba, odvisno je od karizmatičnosti in tega, kako poučuje. Če je katehet prijateljski in otroci vidijo, da mu/ji lahko zaupajo ...

Za vse katehete, ne glede na življenjski stan, velja prispodoba iz evangelija o pastirju, ki pase svojo čredo, oziroma o najemniku, ki zanjo ni v skrbeh, ker ni njegova. Gre za zavedanje odgovornosti in občutek poklicanosti.

7. DUHOVNO ŽIVLJENJE KATEHETA

Splošni katehetski pravilnik jasno pravi: »Poslanstvo kateheta zahteva, da živi zakramentalno življenje, da je človek molitve, da spoštuje krščansko oznanilo in je trdno prepričan, da more preoblikovati življenje. Zahteva pa tudi, da si prizadeva za ljubezen, ponižnost in previdnost, ki omogoča Svetemu Duhu, da v katehizirancih dopolni svoje plodonosno delo.« (1972, 63).

V *Katehetsko-pedagoškem leksikonu* pa lahko preberemo: »Kth. je "pričevalec". Ni poklican, da bi le z besedo oznanjal krščansko oznanilo, temveč mora zanj pričevati tudi z življenjem. Bolj kot kdaj prej je krščansko pričevanje postalo pogoj za uspešnost evangelizacije (EN 76).« (1992, 275)

Pomembnost duhovnega življenja kateheta so potrdili tudi vsi trije intervjuvani kateheti.

Ali je duhovno življenje kateheta pomemben vidik za izvajanje kateheze?

Duhovnik: Ta vidik je najpomembnejši. Katehet mora redno hoditi ob nedeljah in praznikih k maši in tudi sam osebno poznati Boga prek molitve in Svetega pisma.

Redovnica: To se mi zdi bistven vidik za katehezo.

Laik: Je, zaradi katehez, idej, povezanostjo s to dejavnostjo in zaradi umirjenosti.

Katehet mora uresničevati temeljne duhovnosti, ki določajo vsakega kristjana. Vsi cerkveni dokumenti določajo duhovno, apostolsko podobo kateheta. Svetujejo mu asketske vrline, kreposti in notranje naravnosti, nujno potrebne za verodostojnost njegovega dela. (Povzeto po: *Katehetsko-pedagoški leksikon* 1992, 275)

8. KVALITETE KATEHETA

Katehet in katehiziranci imajo vsak svoja pričakovanja, ki se pogosto razlikujejo. Katehet ima v sebi oznanjevalne cilje in z njimi povezana pričakovanja, ki utrjujejo njegovo poslanstvo in mu dajejo občutek osebne vrednosti. Dajejo mu smisel in potrditev, da se je v življenju odločil pravilno. Neuresničena pričakovanja katehetu postavljajo pod vprašaj njegovo poslanstvo in odločitev za sam poklic. Vse to mu jemlje voljo do dela, katehiziranja in oznanjevanja. S svojimi pričakovanji stopa v komunikacijski proces, dialog s katehiziranci, ki imajo svoja pričakovanja. Njihov dialog vsebuje dajanje in prejemanje ter govorjenje in poslušanje. Katehet mora biti ob dajanju in govorjenju pozoren na sprejemanje drugačnosti katehizirancev in na njihove duhovne zmožnosti. Najti mora pot in način za sejanje Božje besede.

8.1 POSLANSTVO

»Kth. pričevanje je v tem, da svoje preroško poslanstvo opravlja dosledno, zavzeto in pogumno. Pogumno mora sprejeti izziv, ki ga današnji človek postavlja Cerkvi, pogumno se mora spopadati z vsemi vprašanji človekovega življenja, pogumno in veselo se mora žrtvovati.« (*Katehetsko-pedagoški leksikon* 1992, 275) Namreč nikoli ne deluje v svojem imenu, ampak vedno v imenu cerkve. Svoje katehiziranje izpolnjuje s povezavo cerkvenega učiteljstva. Da se lahko zaveda odgovornosti svojega poslanstva, ga mora najprej sprejeti, nato se ga naučiti deliti. Poslanstvo kateheta je v tem, da poskuša katehizirance povezati z Bogom in jim pomagati, da stopijo v skrivnost vere. Katehet ob tem občuti odgovornost, lahko pa tudi nemoč. Na eni strani sliši poziv »Pojdite po vsem svetu in naredite vse narode za moje učence.« (Mt 28,19), naročilo »Kako naj verujejo, če niso slišali o njem? In kako naj slišijo o njem, če ni oznanjevalca?« (Rim 10, 14) in izjavo dvanajsterih »Ne moreva, da ne bi govorila o

tem, kar sva videla in slišala.« (Apd 4, 20) Po drugi strani pa se katehet pogosto sooča z neuspehom pri katehiziranju. Razočaranje je toliko večje, ob velikem prizadevanju, motiviranju in iznajdljivosti.

Občutek bremena in odgovornosti opisujejo tudi intervjuvani kateheti.

Katehet naj bi bil katehizirancem vzor. Občutite to kot breme in odgovornost?

Duhovnik: Oboje, predvsem pa to čutim kot priložnost, da se iz mojega življenja lahko kaj nauči. To je odgovorno, ker je treba tudi misliti, kako ravnati. Ni mi pa v breme.

Redovnica: To je velika odgovornost. A zgled pomeni iskreno živeti to, kar bi živel, tudi če ne bi bil katehet. To obsega zakramentalno življenje, življenje v povezanosti z Božjo Besedo, v občestvu s Cerkvijo, moralno urejeno življenje ... Mladi to srkajo, četudi ne razumejo.

Laik: Navadno je to odgovornost. Je pa res, da danes se stvari spreminjajo in da je včasih tudi v breme.

8.2 POKLICANOST IN VLOGA OZNANJEVALCA

Biti katehet je vedno dar Svetega Duha. Katehetskega poklica si nihče ne izbere, ampak je vedno odgovor na Božji klic. Poklicanost izhaja iz krsta, še bolj pa kateheta za službo oznanjevalca usposobi zakrament birme, zakona in mašniškega posvečenja. »Evangelizacijsko pričevanje je v tem, da v znamenjih in besedah pokažeš tisto življenje vere, h kateremu so povabljeni ljudje.« (*Katehetsko-pedagoški leksikon* 1992, 170) V Stari zavezi imamo nazorni opis božjega klica prerokov v božjo službo. »Gorje mi, izgubljen sem, ker sem mož z nečistimi ustnicami; prebivam sredi ljudstva z nečistimi ustnicami, in so moje oči videle kralja, Gospoda nad vojskami!« Tedaj je priletel k meni eden izmed serafov in v svoji roki držal žerjavico, ki jo je bil s kleščami vzeti z oltarja. Dotaknil se je mojih ustnic in rekel: »Glej, tole se je dotaknilo tvojih ustnic, tvoja krivda je izbrisana, tvoj greh je odpuščen!« Nato sem slišal glas Gospoda:

»Koga naj pošljem? Kdo bo šel za nas?« Rekel sem: »Tukaj sem, pošlji mene!« (Iz 6, 5–7) Oznanjevalec je Božji sodelavec, ki je od Boga poklican v službo Cerkve oznanjevati Jezusov evangelij. (Povzeto po: Snoj 1997, 87–89) »Nalogo evangelizirati ima celotno krščansko občestvo in vsak posameznik, ki je bil krščen. To "preroško službo" v sistematični k. cerkvenega občestva pa opravlja škof. Voditelj občestva ima tudi nalogo, da prepozna preroški dar, ga pospešuje in mu omogoča, da se uveljavi v nekem okolju. Brž ko začenja kath. govoriti v imenu Cerkve, ne sme več imeti sebe za absolutnega gospodarja svojega evangeliziranja in ga tudi ne sme opravljati po lastnih merilih, temveč združen s Cerkvijo in njenimi pastirji.« (*Katehetsko-pedagoški leksikon* 1992, 274)

9. KREATIVNOST KATEHETA

9.1 METODIKA IN PRIPOMOČKI

Splošni katehetski pravilnik pravi, da Cerkev pri posredovanju vere nima lastne enotne metode, osnovno načelo je zvestoba Bogu in človeku. Sprejema vse metode, ki niso v nasprotju z evangelijem. (Povzeto po: *Splošni pravilnik za katehezo* 1998, 148–149) Dalje beremo: »Katehetska metodologija ima za enoten cilj vzgojo v veri; uporablja pedagoške vede in komunikacijo, prilagojene za katehezo; upošteva številne in pomembne pridobitve sodobne katehetike.« (1998, 148) Vsi kateheti se soočajo z istim izzivom, na kakšne načine posredovati, da bo vsebina privlačna, zanimiva a še vedno vsebinsko bogata. Samo oznanjevanje še ni dialog niti z vsebino niti s katehiziranci. Katehet mora spoznati, da je metoda v službi razodetja in spreobrnjenja. Vsebina kateheze ne prenaša vseh metod, ustrezati morajo naravi, jeziku, okoliščinam in položaju posameznih katehizirancev. »Dobra katehetska metoda zagotavlja zvestobo vsebini.« (1998, 149) V množici metod mora katehet paziti na dejstvo, da niso vse primerne za vsako starostno stopnjo katehizirancov. (Povzeto po: *Splošni pravilnik za katehezo* 1992, 194)

Metode so nekakšni ukrepi v službi organizacije kateheze, ki omogočajo doseganje njenih ciljev. Katehet si jih izbere sam pri pripravi na katehiziranje. Neke metode so priporočene v učnem načrtu, a končna izbira je prepuščena katehetu.

METODE IN SREDSTVA ZA KATEHIZIRANJE:

1. Pripovedovanje
2. Dramatizacija besedil
3. Avdiovizualna sredstva

Pri odgovorih intervjuvanih katehetov so razlike v uporabljenih metodah več kot očitne.

Kakšne metode uporabljate pri izvajanju kateheze? Jih lahko na kratko opišete?

Duhovnik: Uporabljam frontalno metodo. Včasih delamo tudi po skupini. Vedno pa ko govorim, želim, da tudi sodelujejo z dvigom rok in svojimi izkušnjami. Rad jim prisluhnem.

Redovnica: Pripovedovanje: predvsem evangeljskih ali drugih svetopisemskih zgodb, svetniških življenjepisov ... + pogovor

Petje pesmi: navadno pojemo v začetku ali koncu ure.

Preprosti delovni listi

Delo po skupinah: sestavljanje (npr. risb razrezanih v sestavljanke, iskanje parov)

Biti z otroki na soncu

Laik: Odvisno od teme in razreda; včasih igro, lutke, pripoved, pogovor ...

Kakšne učne pripomočke uporabljate pri izvajanju kateheze? Ali se strogo držite priročnikov, namenjenih katezezi, in če se, katerih?

Duhovnik: Ja, uporabljam splošne učbenike in knjige, ki jih je izdala Slovenska škofovska konferenca. Učno gradivo je vedno rdeča nit našega predavanja in obravnavanja. Si pa včasih dovolimo, da naredimo tudi kakšno pestrejšo uro, in se kaj drugega pogovarjamo ali pa se igramo.

Redovnica: Uporabljam redne učbenike, vendar pogosto odstopim od njihove vsebine. Predvsem uporabljam drugačne metode, kot so tam predlagane, in včasih izluščim druge poudarke. Pri katezezi se veliko ustavim ob Cerkvem letu, liturgičnem in zakramentalnem življenju, ob aktualnih dogodkih v Cerkvi in družbi. Tudi ob tem, kar otroci potrebujejo glede na dinamiko v skupini in posameznike.

Laik: Ne poslužujem se posebnih priročnikov, razen tistih, ki so že namenjeni posameznemu razredu. Če pa se že pa odvisno od situacije oz. od katezeze ali teme, ki jo potrebujem.

Metode kateheze so preveč vezane na priročnike in predpise. Kateheti lahko dobijo občutek omejenosti in premalokrat tvegajo, da bi stopili izven svojih okvirov. Za ta pogum so potrebne izkušnje, kar je razvidno iz odgovorov intervjuvancev. Pogosto se kateheti preveč držijo priročnikov in predpisov, s tem se na neki način počutijo varne. Če katehet katehizira na napačen način, lahko naredi več škode kot koristi. Če katehet uporabi napačno metodo, lahko katehiziranci zasovražijo ne le učenje, ampak celo samo snov. Vsebina, to je oznanjevanje Božje besede, mora biti nad metodo, biti mora nad posredovanim načinom. Katehet kljub temu ne sme pozabiti, da je metoda tako pomembna, da se mora dotakniti vsebine.

Kljub vsem metodam in trudom katehetov se včasih zdi, da kateheza ni več zanimiva. Nastalo je celo vprašanje, ali Bog ni več zanimiv? To ni mogoče, problem vidim v pedagogiki, ki morda ni več dobra ali pa ne več zanimiva. Kateheza zahteva, da omogoča in zbuja notranje delovanje, treba je zbuditi versko dejavnost, ki pomaga katehizirancu sprejeti Božjo besedo.

9.2 MOTIVACIJA

Zaupanje in pripravljenost za sodelovanje si katehet pridobi z osebnim prepričanjem, veseljem, navdušenjem in izkazano skrbjo. Naštete sposobnosti uporablja, da se katehizirancem približa in s tem lažje motivira. Delovno vnemo katehizirancev povečuje katehetova urejenost, doslednost, razumnost in ljubeznivost. Včasih se je treba ukvarjati z nekaterimi katehiziranci bolj kakor z drugimi. Pri teh potrebuje katehet večjo vnemo, saj iz različnih razlogov potrebujejo več človeške bližine. (Povzeto po: Snoj 2003, 297)

Največ zanimanja v katehizirancih vzbudijo stvari, ki se jih neposredno tičejo. Z motivacijo katehet vzbuja dejavnosti katehizirancev in njihovo usmerjanje, da bi dosegli želeni cilj. Za to je potreben nagib ali motiv, za katerega mora poskrbeti katehet.

9.3 PROBLEMI Z MOTIVACIJO PRI NOVI EVANGELIZACIJI

Pri motiviranju katehizirancev si vsak katehet pomaga drugače. Katehet mora biti pazljiv, da ne doseže obratnega učinka z nenaporno katehezo, prevelikim naporom po zanimivosti ali prevelikim strukturiranjem.

S čim si še pomagata pri izvajanju kateheze?

Duhovnik: Pri izvajanju si pomagam z računalnikom, ki ga projiciram na televizijo. Pri katehezi lahko pokažem tudi stvari z interneta. Učenci zelo radi pogledajo kakšne kratke filme, ki se navezujejo na temo.

Redovnica: Z dnevno ali nedeljsko Božjo Besedo, učenjem novih pesmi. Ustvarim preproste delovne liste. Včasih pogledamo kakšen film, risanko.

Laik: Veliko uporabljam internet, malo od skavtskih veščin.

Katehet mora biti pazljiv, da ne zapade v pasti, ki vodijo v obraten učinek. Če si preveč prizadeva, da bi katehezo naredil nenaporno (neuporaba učbenikov in priročnikov), je posledica, da nenapor prinese manjšo radovednost, manjša radovednost pa vodi v manjšo motivacijo. Preveliko prizadevanje narediti katehezo »zanimivo« (prevečkrat razloženo) zmanjšuje radovednost in s tem tudi motivacijo. Prizadevanje za bolj jasno strukturiranje pa nam prinese dolgočasje, kar je nasprotje motivacije.

V zborniku *Katehet in duhovni poklici* beremo, da imajo kateheti pogosto težave, da so preveč rutinski, svoje delo opravljajo zaspano in brez navdušenja. Pogosto so nekritični in imajo preveč pozitiven ali negativen pristop. Veliko jih popušča v lastnih kriterijih vrednosti in etiki. Zelo bode v oči utrujenost ali naveličanost dela z ljudmi ali celo posvečanje samo »posebnejšem«. (Povzeto po: *Katehet in duhovni poklici* 1999, 78)

10. OSEBNE IZKUŠNJE S KATEHIZIRANJEM

Hospitacija

V času študija na Teološki fakulteti sem se tudi sama preizkusila v vlogi kateheta. Pri predmetu katehetika, ki ga je poučeval profesor Andrej Šegula, sem opravila katehetske hospitacije. Izbrala sem si župnijo Domžale in se s takratnim kaplanom Petrom Bregarjem dogovorila za opravljanje hospitacije pod njegovim mentorstvom.

Prvo hospitacijo sem opravila v devetem razredu, ki je imel v veroučni skupini vpisanih dvajset katehizirancev. Katehet Bregar mi je o veroučni skupini povedal, da skupino obiskuje zelo malo učencev. Prisotne je bilo zelo težko motivirati, saj so ravno v kritičnih letih. Zanimivo se mu je zdelo, da nekateri ure obiskujejo redno, kljub očitni nezainteresiranosti. Veliko jih je bilo treba miriti in opozarjati. Katehet je uporabljal frontalno in majevtično metodo. Pomagal pa si je z ogledi filmov in razlagami. Uporabljal je učbenik za 9. razred, cilj kateheze pa je bil: zgled – krščanstvo ni teorija, ampak življenje (način življenja).

Pred samo hospitacijo sem si ogledala učilnico, ki je poleg osnovnih stvari (stoli in mize) vsebovala tudi tablo, zemljevide in plakate. Nekatere plakate so katehiziranci ustvarili sami, druge pa je katehet izdelal sam (razne molitve in obrazci) za pomoč pri izvedbi kateheze. Učilnica je delovala zelo prijetno in toplo.

Med hospitacijo sem vsebinsko in metodološko spremljala katehiziranje kateheta Bregarja. Uporabljal je frontalno metodo ter pogovarjanje in spraševanje. Katehet je na koncu podal tudi razlago povedanega, katehetsko uro pa je zaključil z molitvijo. Katehetov pripomoček je bila knjiga Dominik Savio, ki je nekakšen življenjepis za mlade. Katehiziranci niso bili ravno zainteresirani, na kar je vplival tudi letni čas (maj) in seveda njihova leta. Vsebina se mi je zdela zelo primerna za to skupino. Sama sem sodelovanje videla kot zadovoljivo. Podano snov so zlahka povezali s svojo življenjsko izkušnjo. Katehiziranci med samo uro niso uporabljali učbenikov, saj je bil namen ure spoznati tekst knjige Dominika Savia.

Snov katehete je bila vzeta iz knjige Dominika Savio, katere obsežnost je bila pravšnja. Dinamičnost same kateheze se mi je zdela bolj slaba. Katehizitanci so zgolj poslušali in odgovarjali na nekaj vprašanj. Sama sestava snovi je bila jasna in nazorna. Uporabljene so bile prepričljive razlage. Oporne točke so bile poudarjene s konkretiziranjem snovi v življenje katehizirancev. Začetek katehetske ure je bil dober, vendar je učencem koncentracija postopno padala.

Sam pristop kateheta ni bil problematičen, le težko je najti pristop, ki bi katehizirance te starosti sploh pritegnil. Kateheza je potekala na spoznavni ravni, samo sodelovanje je katehet spodbujal z vprašanji. Načela postopnosti na žalost ni bilo mogoče opaziti.

Kar se tiče pedagoško-psiholoških ugotovitev, moram reči, da je bila upoštevana starostna stopnja in zrelost katehizirancev. Motiviranost se je ohranjala z uporabo vprašanj. Posamezni katehiziranci so morali biti večkrat opozorjeni, kot skupina pa so delovali dobro.

Oblika kateheze je bila sestavljena z uporabo pripovedovanja in spraševanja. Katehet je poskusil tudi s pogovorom, ampak katehiziranci niso pokazali pretiranega zanimanja. Raje so poslušali in neaktivno sodelovali. Ozračje katehetske ure je bilo zaspano in nezainteresirano.

Po katehetski uri mi je katehet Bregar zaupal, da je ura potekala pričakovano in predvideno. Mogoče so katehiziranci zaradi moje prisotnosti pokazali celo nekaj več zanimanja in bili nekoliko bolj mirni. Skupaj sva ugotovila, da jih je zaradi njihove starosti zelo težko motivirati, saj so v obdobju ko jih »nič ne zanima« in ne kažejo volje do sodelovanja. Katehet Bregar me je opozoril, da je potek ure odvisen tudi od sestavljenosti skupine in prisotnosti posameznih katehizirancev, kar vpliva na celotno delovanje skupine katehizirancev.

Sama sem se v katehiziraju preizkusila v veroučni skupini četrtega razreda. Katehet mi je pred samim začetkom povedal, da je skupina zelo nagajiva in da je njihovo sodelovanje odvisno od strogosti in avtoritete kateheta, da se katehiziranci med samo uro hitro spozabijo. Če se jih med samo uro sproti opozarja, pa znajo biti zelo pridni. V nasprotju z devetošolci se jih zlahka motivira. V njihovem katehetskem letu je bil cilj kateheze spoznavanje Božjih zapovedi.

Moja katehetska ura je bila posvečena spoznanju največje zapovedi. Pri katehiziranju sem si pomagala z učbenikom za 4. razred. Uporabila sem frontalno metodo: spraševanje in odgovarjanje. Katehiziranci so morali uporabljeni tekst prebrati sami, da so aktivno sodelovali. V katehetsko uro sem vključila tudi igro in izkustveno spoznanje. Kateheza je potekala zelo dobro in po načrtih. Upoštevala sem starostno stopnjo in zrelost učencev. Motiviranost sem ohranjala z opominjanjem. Katehiziranci so lepo delovali kot celota, bili so dovzetni in zainteresirani. Nekateri so imeli težave z branjem na glas. Pri sami razlagi so lepo sodelovali, motivirala sem jih z razlagami neznanih besed, saj so mi morali pomagati z odgovori. Pri obnovitvi podane teme so znali obnoviti zgodbo in njen pomen. Zapomnili so si prvo in največjo zapoved in jo še enkrat prebrali. Med samo katehetsko uro jim je rahlo padla koncentracija, zato sem prešla na igro, ki jim je bila zelo všeč. Med igro smo ponovili snov z uporabo izkustvene ravni. Ura je potekala načrtovano, presenetilo me je samo znanje katehizirancev. Čeprav so bili razigrana skupina, so bili zelo dovzetni in delo z njimi je bilo zadovoljujoče.

Kljub mojemu pomanjkljivemu didaktičnemu znanju, neizkušenosti in mladosti sem bila s samo izvedbo svoje katehetske ure zelo zadovoljna. Priznati moram, da sem se nad samim katehiziranjem celo navdušila. Kaplan Bregar je moje katehiziranje pohvalil, kar mi je veliko pomenilo. Zaradi opravljene hospitacije sem resno začela razmišljati o poklicu, ki bi vseboval pedagoške smernice.

SKLEP

Nova evangelizacija prinaša katehetu novo gorečnost, ki mora biti prilagojena kulturnemu in miselnemu prostoru, ne glede na starost katehizitancev in nove metode. Kako izročati vero oziroma podajati evangelij v njegovi celovitosti? Da je katehet lahko kos novi evangelizaciji, potrebuje dobro katehetsko usposabljanje. Pri nas morajo biti katehetskega usposabljanja deležni vsi kateheti, ne glede na življenjski status. Poudariti moram, da usposabljanje ni edini kriterij za doseganje ciljev kateheze ali katehiziranja. Izpostavljeno je katehetsko usposabljanje duhovnikov, ki so kasneje zadolženi tudi za organizacijo kateheze v župniji. Intervjuvanci različno ovrednotijo vzgojiteljski in veroučiteljski vidik kateheta. Za dobro katehiziranje sta enako pomembna oba. Pokaže se tudi dejstvo, da kolikor je načinov katehiziranja, toliko je osebnih predstav o tem, kaj predstavlja dobrega kateheta. Ob vseh metodah, jeziku in sredstvih je najpomembnejša osebnost kateheta. Glede razlik življenjskega stanu pri katehetih menim, da za samo kvaliteto kateheze ne igra pomembne vloge. Osebna mišljenja o tem vprašanju pa bodo seveda vedno različna. Za vse katehete je pomembno, da se zavedajo svoje odgovornosti in poklicanosti. Vsak katehet, ne glede na življenjski stan, mora uresničevati temeljne duhovnosti, ki določajo vse kristjane. Katehet mora paziti, da ga uporaba napačnih metod ne omejuje pri katehiziranju. Katehet lahko z napačnim katehiziranjem naredi več škode kot koristi. Ostaja odprt problem, zakaj včasih kljub metodam in trdom katehetov kateheza ni več zanimiva? Ali to pomeni, da katehizirancem Bog ni več zanimiv? Pri motiviranju pa mora katehet paziti, da ne pride do nasprotnega učinka. Tudi preveč motivacije lahko naredi katehezo nezanimivo. Največja težava katehetov je pogosto rutina, zaspanost in nenavdušenost. Sama sem se nad katehiziranjem navdušila med hospitacijami pri predmetu katehetika, kar je v meni zbudilo občutek poklicanosti za katehezo.

POVZETEK

Evangelizacija je za kateheta vsekakor velik izziv. Katehiziranje v današnjem času mora biti prilagojeno kulturnemu in miselnemu prostoru, starosti katehizirancev, s prilagojeno metodiko. Za dobro katehiziranje je potrebno katehetsko usposabljanje, ki je pri nas obvezno za vse katehete, ne glede na njihov življenjski status. Katehetsko usposabljanje pa ni kriterij oziroma edini cilj za doseganje zastavljenih ciljev kateheze, zato avtor nameni velik poudarek osebnosti kateheta, njegovi kreativnosti in kvalitetam. Avtor izpostavi katehetsko usposabljanje duhovnikov, ki so kasneje zadolženi tudi za organizacijo župnijske kateheze. Ne smemo pozabiti, da ima katehet vzgojiteljsko in veroučiteljsko vlogo in da sta obe enako pomembni. Težko je definirati, kdo je dober katehet, saj kolikor je različnih katehetov, toliko je tudi različnih načinov in oblik katehiziranja. Eden najpomembnejših vidikov je katehetova osebnost. Avtor nam prek intervjuja treh katehetov iz različnega življenjskega stanu pokaže, da za samo kvaliteto kateheze življenjski stan ni pomemben dejavnik. Vsak katehet mora uresničevati temeljne značilnosti duhovnosti ter poskrbeti, da se zavedajo svoje odgovornosti in poklicanosti. Kot omenja uvod, je eno izmed poglavij namenjeno katehetom laikom, s katerimi se avtor najlažje poistoveti. Avtor izpostavi tudi, da lahko katehet z napačnim katehiziranjem naredi več škode kot koristi, zato je treba biti pri motiviranju in uporabi metod pazljiv.

Da bi si lažje predstavljali delo kateheta drugače, ne le iz teoretskega vidika, je avtor v diplomsko delo vključil intervju s tremi različnimi kateheti. Njihovi odgovori so mu pomagali pri analizi dejanskega razmerja med teorijo in prakso. Vprašanja in odgovore intervjuja avtor plete skozi celotno diplomsko delo po principu teorija – praksa. Za lažje razumevanje katehiziranja je dodana osebna izkušnja avtorja, njegova hospitacija pri predmetu katehetika na Teološki fakulteti. Avtor iz svojih lastnih izkušenj predstavi probleme, s katerimi se srečuje današnje katehiziranje. Rezultat njegovih hospitacij je odkrito poslanstvo kateheta in napisno diplomsko delo z vsebino doživetega.

KLJUČNE BESEDE

evangelizacija, katehet, Jezus – prvi katehet, Jezus prvi evangelizator, katehetika, kateheza, katehet laik, katehetsko usposabljanje, organizacija kateheze, poslanstvo, poklicanost, življenjski stan, metodika, motivacija

SUMMARY

Evangelization represents a major challenge to a catechist. Catechizing in these days must be adapted with customized methodology to the cultural, intellectual place and to the age of catechists. Furthermore, a catechetical training is mandatory for all catechists, regardless of their life status. However, the training is not the only criterion for achieving the goals of catechesis, hence the author devotes great emphasis on the personality of a catechist, his creativity and qualities. The author highlights the catechetical training of the clergy, which was later responsible for the organization of parish catechesis. We must not forget that a catechist has two equally important roles, which are a pedagogical role and the role of being a religious teacher.

It is difficult to define who is a good catechist, due to the fact that there are various ways and forms of catechizing. One of the most important aspects is the catechist's personality. The author displays through interviews of three catechists, that different life status of catechists is not an important factor for the quality of catechesis. Furthermore, each catechist must realize the fundamental characteristics of spirituality and be aware of its responsibility and vocation.

As mentioned in the introduction, one of the chapters is dedicated to catechists laymen, with which the author identifies the easiest. The author points out that wrong catechizing can do more harm than good, hence the caution at motivating and using methods is necessary.

In order to illustrate the work of a catechist (not only from theoretical point of view), the author included interviews of three different catechists. Their answers helped in analysing the actual relationship between theory and practice. Furthermore, for easier understanding of catechizing a personal experience of the author is added, and that is the attendance at lectures of catechetics at Faculty of Theology. The author presents from his own experience problems which current catechizing is facing. The result of the attendance at lectures is detected mission of a catechist and a thesis with a content of the experienced.

KEY WORDS

Evangelization, a catechist, Jesus – the first catechist, catechesis, catechetics, lay catechist, catechetical training, organization of catechesis, mission, vocation, life status, methodology, motivation

REFERENCE

Drugi Vatikanski Vesoljni Cerkevni zbor. 1966. *Dogmatična konstitucija o Cerkvi*. Slovenski prevod. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat.

Katekizem katoliške Cerkve. 2008. Ljubljana: Slovenska škofovska konferenca in Družina.

Kongregacija za duhovščino. 1972. *Splošni katehetski pravilnik*. Ljubljana: Medškofijski katehetski svet.

Kongregacija za duhovščino. 1998. *Splošni pravilnik za katehezo*. Ljubljana: Družina

Snoj, A. Slavko, ur. 1993. Nova evangelizacija – novo upanje za mlade. *Zbornik 23. katehetskega tedna*, Marjan Turnšek, *Strokovnjaki – v besedah in dejanjih*. Ljubljana: Medškofijski katehetski svet.

Snoj, A. Slavko. 1997. Homiletika. *Priročniki Teološke fakultete* 12. Ljubljana: Družina

Snoj, A. Slavko. 2003. Katehetika: didaktična izhodišča religijskega, verskega in katehetskega pouka. *Katehetska knjižica* št. 33. Ljubljana: Salve.

Sraka, Marija, ur. 2003. Didaktika pri katehezi. *Zbornik 33. katehetskega tedna*, Marija Sraka. *Spremna beseda*. Ljubljana: Slovenski katehetski svet.

Sraka, Marija, ur. 1999. Katehet in duhovni poklici. *Zbornik 29. katehetskega tedna*, Vida Tomažič. *Spremljanje duhovnega poklica*. Ljubljana: Slovenski katehetski svet.

Sraka, Marija, ur. 1999. Katehet in duhovni poklici. *Zbornik 29. katehetskega tedna*, Štefan Balažič. *Kriza poklicanosti*. Ljubljana: Slovenski katehetski svet.

Sraka, Marija, ur. 2003. Kateheza – komunikacija vere. *Zbornik 35. katehetskega simpozija*. Milan Šimunović in Anton Peranič. *Posredovanje vere in vzgoja v veri v svetu*. Ljubljana: Slovenski katehetski svet.

Škrabl, France. 2002. *Izbrana poglavja iz metodike verouka. Oblike didaktičnega ravnanja*. Katehetska knjižica št. 30. Ljubljana: Salve.

PRILOGE: INTERVJU

Kako ste se usposobili za katehetsko dejavnost (formalni vidik)?

Duhovnik: Za delo kateheta sem se usposobil najprej kot vzoren veroučenec in sem opazoval svoje katehete, nato na teološki fakulteti in naposled tudi kot praktikant na dveh župnijah.

Redovnica: S katehetsko dejavnostjo sem začela v času študija na teološki fakulteti (v 2. letniku univerzitetnega enopredmetnega programa). Sedaj imam ta študij končan.

Laik: Na sestankih z drugimi kateheti, na fakulteti in v skavtstvu.

Kdo je odgovoren za katehetsko dejavnost na vašem področju, za njeno izvajanje?

Duhovnik: V moji župniji sem jaz odgovoren in jo tudi sam v celoti izvajam.

Redovnica: Župnik župnije, v kateri delujem.

Laik: Gospod župnik.

Kdo organizira katehetsko dejavnost, ki jo izvajate?

Duhovnik: Organizira jo župnija Srednja vas v Bohinju.

Redovnica: Dejavnost organizira župnik v sodelovanju s kolektivom katehetov.

Laik: Gospod župnik.

Ali se vam zdi, da je lahko katehet vsak, kljub izobrazbi?

Duhovnik: Menim, da ne more biti katehet vsak. Menim, da mora biti katehet človek, ki je sam zelo veren, ki ima rad Jezusa in nauk Cerkve. Katehet mora imeti zelo rad tudi otroke in jim prisluhniti. Znanje in vse drugo pa pride za tem.

Redovnica: Izobrazba je pomemben vidik. Zdi se mi pomembno, da je katehet vsaj malo izobražen na tem področju. Vendar je mogoče narediti kakšno izjemo (v primeru, da ustrezno znanje pridobi na neformalen način).

Laik: Ne, katehet ne more biti vsak. Ne glede na izobrazbo; primerno ali neprimerno. Nekateri imajo to v sebi: krasno se razumejo z otroki in se z njimi povežejo v trenutku, spet drugi pa imajo primerno izobrazbo, so milijone kilometrov stran od otroške domišljije in se jim ne znajo približati.

Kaj vas je motiviralo za katehiziranje?

Duhovnik: Moj poklic duhovnika.

Redovnica: Veselje do dela z otroki. Želja po tem, da bi jim približala Odrešenika, Jezusa Kristusa.

Laik: Veselje do dela z otroci, župnikova pobuda in priložnost.

Ali je duhovno življenje kateheta pomemben vidik za izvajanje kateheze?

Duhovnik: Ta vidik je najpomembnejši. Katehet mora redno hoditi ob nedeljah in praznikih k maši in tudi sam osebno poznati Boga preko molitve in Svetega pisma.

Redovnica: To se mi zdi bistven vidik za katehezo.

Laik: Je, zaradi katehez, idej, povezanostjo s to dejavnostjo in zaradi umirjenosti.

Kako si vi predstavljate dobrega kateheta?

Duhovnik: Kot sem že zgoraj omenil, je dober katehet, praktičen kristjan, ki se veseli življenja, je poročen in ve, zakaj veruje. Svojo pot vere pa utrjuje z rednim prejemanjem zakramentov. Katehet mora imeti vero v srcu in ne samo na ustnicah.

Redovnica: Kot človeka vere in zaupanja v Boga, ki živi zakramentalno življenje in zajema iz Božje besede. Občestvo s Cerkvijo mu je vrednota. Je človek, ki se osebno

približa otrokom in mladim, tako da ga ti čutijo blizu (kar ne pomeni, da se navzame njihovega sveta). Ima veselje širiti Božje kraljestvo med ljudi, zlasti otroke in mlade. Se trudi, da oznanilo »prevaja« v njim razumljiv jezik. Je sproščen, ne razpuščen. Dobro je, da ima tudi pedagoške pristope, ki so primerni za sedanje mlade generacije, saj so te zelo zahtevne in mnogo pričakujejo od osebe, ki se z otroki ukvarja.

Laik: Kot nekoga, ki ima dar, karizmo. Nekoga, ki zna podajati snov in teme, se približati otroku, človeku. Nekoga, ki ima ideje, veselje in preprostost.

Ali se vam zdijo pomembne osebne lastnosti kateheta, katere?

Duhovnik: Katehet naj bo človek, ki je iskren, ne narejen, ker otroci hitro ugotovijo, kdo je iskren in kdo ne. Naj bo človek, ki se pri kakšnih stvareh ne zmede, človek, ki je odprt in širok za dialog. To mislim, da so zelo pomembne osebne lastnosti kateheta.

Redovnica: Osebne lastnosti vplivajo na samo katehezo: ali je katehet privlačen, sproščen, dostopen. Vse to je dobro, a moramo verjeti, da Kristus s Svetim Duhom zapolni vrzeli kateheta.

Laik: Vrednote, prijaznost, fleksibilnost, veselje do dela, razumevanje različnih situacij

Koliko časa že katehizirate?

Duhovnik: 5 let.

Redovnica: S katehezo se ukvarjam peto leto.

Laik: 10 let.

Ali se vam zdi dandanes težje motivirate katehizirance?

Duhovnik: Odkar učim, mislim, da je skozi enako. Osebno nimam slabih izkušenj, na primer s tem, da veroučenci ne bi radi hodili k verouku. Radi prihajajo in se tudi sproščeno počutijo. Verjetno pa je velika razlika med danes in 50 let nazaj.

Redovnica: Motiviranje je danes zelo težko. Otroci in mladi so na splošno zelo neaktivni, nekreativni, brez življenja in življenjske motivacije. Navajeni so na to, da se

vedno kaj dogaja (za kar poskrbijo drugi), da jih zunanji dejavniki ali motivatorji spodbujajo ali prisilijo k sodelovanju. Zelo redko je, da bi se sami odločili za aktivno sodelovanje. Vzrok za to vidim v stilu vzgoje, ki je dandanes tak, da se otrokom že od malega vse nudi, ter v njihovem stiku z računalniškim in mobilnim svetom.

Drugi razlog pa je polna zaposlenost otrok in mladine, ki kar begajo iz ene dejavnosti k drugi. Verouk jim je le ena pogosto manjvredna dejavnost.

Laik: Da, ker so drugače vzgojeni, imajo polno vsega, malo stvari jih zanima, doma ni več prakse verskega življenja ali pa zelo malo. Vse imajo na dosegu roke in za malo stvari se jim je treba potruditi.

Kakšne učne pripomočke uporabljate pri izvajanju kateheze? Ali se strogo držite priročnikov, namenjenih katehezi, in če se, katerih?

Duhovnik: Ja, uporabljam splošne učbenike in knjige, ki jih je izdala Slovenska škofovska konferenca. Učno gradivo je vedno rdeča nit našega predavanja in obravnavanja. Si pa včasih dovolimo, da naredimo tudi kakšno bolj pestro uro in se kaj drugega pogovarjamo ali pa se igramo.

Redovnica: Uporabljam redne učbenike, vendar pogosto odstopim od njihove vsebine. Predvsem uporabljam drugačne metode, kot so tam predlagane, in včasih izluščim druge poudarke. Pri katehezi se dolgo zadržim pri Cerkvem letu, liturgičnem in zakramentalnem življenju, ob aktualnih dogodkih v Cerkvi in družbi. Tudi ob tem, kar otroci potrebujejo glede na dinamiko v skupini in glede na posameznike.

Laik: Ne poslužujem se posebnih priročnikov, razen tistih, ki so za posamezen razred že namenjeni. Če pa se že, pa odvisno od situacije oziroma od kateheze ali teme, ki jo potrebujem.

S čim si še pomagate pri izvajanju kateheze?

Duhovnik: Pri izvajanju si pomagam z računalnikom, ki ga projiciram na televizijo. Pri katehezi lahko pokažem tudi stvari z interneta. Zelo radi pogledajo kakšne kratke filme, ki se navezujejo na temo.

Redovnica: Z dnevno ali nedeljsko Božjo besedo, učenjem novih pesmi. Ustvarim preproste delovne liste. Včasih pogledamo kakšen film, risanko.

Laik: Veliko uporabljam internet, malo od skavtskih veščin.

Kakšne metode uporabljate pri izvajanju kateheze? Jih lahko na kratko opišete?

Duhovnik: Uporabljam frontalno metodo. Včasih delamo tudi po skupini. Vedno pa, ko govorim, želim, da tudi sodelujejo z dvigom rok in s svojimi izkušnjami. Rad jim prisluhnem.

Redovnica: Pripovedovanje: predvsem evangeljskih ali drugih svetopisemskih zgodb, svetniških življenjepisov ... + pogovor

Petje pesmi: navadno pojemo v začetku ali koncu ure.

Preprosti delovni listi

Delo po skupinah: sestavljanje (npr. risb razrezanih v sestavljanko, iskanje parov)

Biti z otroki na soncu

Laik: Odvisno od teme in razreda; včasih igro, lutke, pripoved, pogovor ...

Katehet naj bi bil katehizirancem vzor. Občutite to kot breme in odgovornost?

Duhovnik: Oboje, predvsem pa to čutim kot priložnost, da se iz mojega življenja lahko nekaj nauči. To je odgovorno, ker je treba tudi misliti, kako ravnati. Ni mi pa breme.

Redovnica: To je velika odgovornost. A zgled pomeni iskreno živeti to, kar bi živel, tudi če ne bi bil katehet. To obsega zakramentalno življenje, življenje v povezanosti z Božjo besedo, v občestvu s Cerkvijo, moralno urejeno življenje ... Mladi to srkajo, četudi ne razumejo.

Laik: Navadno je to odgovornost. Je pa res, da danes se stvari spreminjajo in da je včasih tudi breme.

Ali imate kdaj občutek neuspeha? Kako se soočate s tem občutkom?

Duhovnik: Ja, imam občutke. Soočam se s tem, da za otroke molim, da jih sprejemem in se tolažim, da bo drugič bolje. Po navadi je res tako.

Redovnica: Pri delu z otroki in mladimi je neuspeh pogost spremljevalec. Treba ga je živeti v zaupanju v Božjo previdnost in z zavestjo, da je uspeh v krščanskem pomenu pogosto ravno obraten uspehu, gledano po človeško. Kar ne naredi človek, bo naredil Bog, kadar bo On želel in kakor bo On želel. Glavni oznanjevalec je Sveti Duh, ki skrivnostno govori na srce.

Laik: Zaenkrat ni tega občutka.

Kaj vam pomenijo oziroma kakšno vlogo imajo za vas pojmi: poslanstvo, predajanje in poklicanost v vaši katehetski dejavnosti?

Duhovnik: Moje poslanstvo je poslanstvo duhovnika. Sem duhovnik tem otrokom in njihovim staršem. Moja dolžnost je, da jim predajam, v kar verujem, in da jim dam tisto, kar bi tudi oni radi slišali, in jim podarim to, kar bodo tudi oni nekoč potrebovali. Seveda je to moja poklicanost. Saj je duhovnikova poklicanost to, da poučuje in govori o Bogu.

Redovnica: Poslanstvo: naloga, ki jo opravljam, mi je dana od Boga in od Cerkve. Bog vedno skupaj z nalogo da tudi potrebne darove za opravljanje te naloge.

Predajanje: naloge ne opravim (vsak teden nekaj ur), ampak opravljam. Razumem, da so mi ljudje zaupani.

Poklicanost: prepoznam Božje povabilo k opravljanju te dejavnosti. Bog je prvi, ki nagovarja.

Laik: Odgovornost, prisostvovanje pri vzgoji nadobudnežev in hkrati spremljanje odraščanja, sprememb generacij iz leta v leto.

Ali so razlike v katehezi glede na to, kdo jo poučuje: duhovnik, redovnik ali laik? Kje vidite razlike?

Duhovnik: Da, to so velike razlike. Predvsem je velika razlika med redovnikom oziroma duhovnikom in laikom. Kje vidite razlike? Duhovnik prek otrok spoznava in čuti s svojo župnijo. Je z njimi lahko bolj povezan. In otroci ga vedno vidijo pri sveti maši. Laik pa malo težje pride do vsega tega, ima svoje izkušnje in je bolj v vlogi predavatelja.

Redovnica: Ne glede na to, kdo je ta, ki poučuje, je bistveno osebno življenje s Kristusom. Vsak stan pa nosi s seboj svojevrstno pričevanje. Duhovnik in redovnik pričujeta s tem, da sta svoje življenje v polnosti predala Bogu, in s tem kažeta na to, da je On živ. Laik pa živi odnos z živim Bogom sredi sveta, še bliže ljudem, kar je tudi pomenljivo pričevanje. Je, tak kot vsi, pa si vendar upa govoriti o Kristusu.

Laik: Odvisno od tipa oseb; kakšni so. Ni važno, kakšen poklic opravlja oseba, odvisno je od karizmatičnosti in tega, kako poučuje. Sploh če je katehet prijateljski in otroci vidijo, da mu/ji lahko zaupajo ...

Kolikšno vlogo pripisujete avtoriteti kateheta za izvajanje kateheze?

Duhovnik: Katehet naj bo bolj kot oče, ki pripoveduje svojim otrokom. Sveto pismo je tako napisano, kot da bi oče pripovedoval otrokom. Tako naj bo njegova avtoriteta očetovska. Naj bo prijazen, naj zahteva, ne sme biti pa prestrog oziroma ne sme izvajati čisto enako kot v šoli. Prav je, da včasih katehet tudi kakšno stvar malo potrpi.

Redovnica: Avtoriteta je pomembna, da sploh pridobiš pozornost otrok, kar danes ni lahko. Pri katehezi ima to še poseben teološki pomen, saj je Bog tudi neke vrste avtoriteta (avtoriteta z močjo, ki ima oblast in je obenem usmiljena ljubezen). Ker otroci danes avtoritete v klasičnem smislu ne poznajo najbolje, je temu primerna tudi podoba Boga, ki imajo izoblikovano.

Laik: Avtoriteta je potrebna, in to jasna. Ni pa potrebna špartanska vzgoja. Če ni jasne avtoritete, nastane kaos in to ni cilj.

Kako si pridobiti avtoriteto pri katehiziranju?

Duhovnik: Samo tako, da si to kar si. Da si pošten, da se držiš dogovorov, da zahtevaš osnovni bonton in red.

Redovnica: Predvsem z doslednostjo in iskrenim namenom. Sicer pa je to danes zelo težko, in če nimaš izrazitih osebnostnih značilnosti, ki k temu prispevajo, ali pa dolgoletne prakse, je to zelo težko dosegljivo. V takih primerih je treba računati na Božjo pomoč, kajti seme mora umreti, da obrodi sad.

Laik: Katehet si jo pridobi na različne načine. Od vsakega tipa osebe je drugače, nikjer ni napisanega pravila ali recepta za delo. Odvisno, kolikšno je veselje in koliko truda se vloži. Odvisno pa je tudi od človeka, če se mu to delo dopade, od odnosa z župnikom ali drugim odgovornim nadrejenim in seveda z odnosom s starši.

Na kratko opišite doprinos katehiziranja za vaše osebno življenje.

Duhovnik: Ko poučujem, s tem učim tudi sebe. Prek otrok mnogokrat spoznavam starše. Otroci mi dajo zelo lep pogled na svet, iskren, nepokvarjen in lep. Ko jih učim, se tudi sam bogatim. Več ko jim dajem, več dobre volje od njih dobim.

Redovnica: Tudi po poučevanju verouka se me Bog pogosto dotakne. V meni veliko hrepenenje, da bi otrokom približala Kristusa Odrešenika v svetu, kjer ni več trdnosti in se h krščanskemu nauku pridružujejo še mnogi drugi lažni odrešeniki. Po nemoči, ki jo čutim, se zatekam k Bogu in mu izročam svoje delo. Po drugi strani pa me besede, ki jih na preprost način govorim otrokom, včasih naravnost presunejo. In tako se Božja Beseda na poseben način dotika tudi mene. Tako spoznam, da skozi mene govori Sveti Duh.

Laik: Veliko se naučiš o situacijah, o otrocih, o različnih tipih otrok. O težavah, veselju, gledanju drobnih stvari, napredku in seveda o sebi.